Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 10ης Σεπτεμβρίου 2024*

Περιεχόμενα

Το νομικό πλαίσιο 4

Η κοινή δράση 2008/124 4

Η απόφαση 2014/349/ΚΕΠΠΑ 6

Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2018/856 6

Το ιστορικό της διαφοράς 7

Η αγωγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου 8

Η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη 10

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αναιρετικά αιτήματα των διαδίκων 11

Επί των αιτήσεων αναιρέσεως 12

Επί της πρώτης αιτιάσεως του πρώτου σκέλους, επί της δεύτερης και τρίτης αιτιάσεως του δεύτερου σκέλους και επί του τρίτου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και επί του πρώτου και του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, επί του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως και επί του δεύτερου σκέλους του τέταρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P 14

Επιχειρήματα των διαδίκων 14

Εκτίμηση του Δικαστηρίου 17

Επί της δεύτερης αιτιάσεως του πρώτου σκέλους και επί της πρώτης αιτιάσεως του δεύτερου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως και επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P 24

Επιχειρήματα των διαδίκων 24

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου 28

Επί του τετάρτου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P 33

Επιχειρήματα των διαδίκων 33

Εκτίμηση του Δικαστηρίου 34

Επί του πρώτου σκέλους του τετάρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P 35

Επιχειρήματα των διαδίκων 35

Εκτίμηση του Δικαστηρίου 36

Επί της αγωγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου 36

Επί των δικαστικών εξόδων 38

«Αίτηση αναιρέσεως – Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) – Κοινή δράση 2008/124/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου – Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο (Eulex Κοσσυφοπέδιο) – Αγωγή αποζημιώσεως – Ζημία φερόμενη ως προκληθείσα από πράξεις και παραλείψεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) στο πλαίσιο της εφαρμογής της εν λόγω κοινής δράσης – Ανεπαρκείς έρευνες για βασανισμούς, εξαφάνιση και δολοφονία προσώπων – Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφανθεί επί της αγωγής – Άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ – Άρθρο 275 ΣΛΕΕ»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-29/22 P και C-44/22 P,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις αναιρέσεως βάσει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκαν αντιστοίχως στις 12 και στις 19 Ιανουαρίου 2022,

KS,

KD,

εκπροσωπούμενες από τους Π. Κουτράκο, δικηγόρο, F. Randolph, KC, και J. Stojsavljevic-Savic, solicitor,

αναιρεσείουσες (C-29/22 P),

ενάγουσες πρωτοδίκως (C-44/22 P),

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη αρχικώς από την M. Carpus Carcea, τον L. Gussetti, την Y. Marinova και τον J. Roberti di Sarsina, στη συνέχεια από την M. Carpus Carcea, τον L. Gussetti και την Y. Marinova και, τέλος, από τις M. Carpus Carcea και Y. Marinova,

αναιρεσείουσα (C-44/22 P),

εναγομένη πρωτοδίκως (C-29/22 P),

υποστηριζόμενη από:

το **Βασίλειο του Βελγίου**, εκπροσωπούμενο από τις M. Jacobs, C. Pochet και L. Van den Broeck,

το **Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου**, εκπροσωπούμενο από τους A. Germeaux και T. Schell,

το **Βασίλειο των Κάτω Χωρών**, εκπροσωπούμενος από την M. K. Bulterman και τον J. Langer,

τη **Δημοκρατία της Αυστρίας**, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch, την J. Schmoll, τον M. Meisel και την E. Samoilova,

τη **Ρουμανία**, εκπροσωπούμενη από τις R. Antonie, L.-E. Baţagoi, E. Gane και L. Ghiţă,

τη **Δημοκρατία της Φινλανδίας**, εκπροσωπούμενη από τις H. Leppo και M. Pere,

το **Βασίλειο της Σουηδίας**, εκπροσωπούμενο από τις H. Eklinder, F.-L. Göransson, C. Meyer-Seitz, A. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, R. Shahsavan Eriksson H. Shev και τον O. Simonsson,

παρεμβαίνοντες κατ' αναίρεση (C-44/22 P),

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, εκπροσωπούμενο αρχικώς από την P. Mahnič και τους R. Meyer και A. Vitro, στη συνέχεια, από την P. Mahnič και τον RR. Meyer,

εναγομένο πρωτοδίκως,

υποστηριζόμενο από:

την **Τσεχική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη από τις D. Czechová και K. Najmanová και τους M. Smolek, O. Šváb και J. Vláčil,

τη **Γαλλική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον J.-L. Carré, την A.-L. Desjonquères και τους T. Stéhelin και W. Zemamta, στη συνέχεια από τους J.-L. Carré, T. Stéhelin και W. Zemamta, στη συνέχεια από τους J.-L. Carré, B. Fodda, E. Leclerc, T. Stéhelin και W. Zemamta, στη συνέχεια από τους J.-L. Carré, B. Fodda και E. Leclerc, την S. Royon και τους T. Stéhelin και W. Zemamta, στη συνέχεια από τους J.-L. Carré, M. de Lisi, B. Fodda και E. Leclerc, την S. Royon και τον T. Stéhelin και, τέλος, από τους M. de Lisi και B. Fodda, την S. Royon, τον T. Stéhelin και την B. Travard,

παρεμβαίνοντες κατ' αναίρεση (C-29/22 P και C-44/22 P),

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), εκπροσωπούμενη από τους L. Havas, S. Marquardt και την E. Orgován,

εναγομένη πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, T. von Danwitz, Z. Csehi και O. Spineanu-Matei, προέδρους τμήματος, J.-C. Bonichot, S. Rodin, I. Jarukaitis, A. Kumin (εισηγητή) και M. Gavalec, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: T. Ćapeta

γραμματέας: R. Stefanova-Kamisheva, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Ιουνίου 2023,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 23ης Νοεμβρίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με τις αντίστοιχες αιτήσεις αναιρέσεως, οι KS και KD, αφενός, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφετέρου (στο εξής, από κοινού: αναιρεσείουσες), ζητούν την αναίρεση της διατάξεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 10ης Νοεμβρίου 2021, KS και KD κατά Συμβουλίου κ.λπ. (T-771/20, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, EU:T:2021:798), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι είναι προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής που άσκησαν οι KS και KD βάσει του άρθρου 268 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν λόγω διαφόρων πράξεων και παραλείψεων του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), στο πλαίσιο της εφαρμογής της κοινής δράσης 2008/124/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 4ης Φεβρουαρίου 2008, σχετικά με την αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο, EULEX ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ (ΕΕ 2008, L 42, σ. 92), οι οποίες σχετίζονται, ειδικότερα, με έρευνες που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της αποστολής αυτής και αφορούσαν βασανισμούς, εξαφάνιση και δολοφονία μελών των οικογενειών τους το 1999 στην Πρίστινα (Κοσσυφοπέδιο).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινή δράση 2008/124

2 Το άρθρο 1 της κοινής δράσης 2008/124, με τίτλο «Αποστολή», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η ΕΕ ιδρύει Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο [Eulex Κοσσυφοπέδιο] (στο εξής: Eulex Κοσσυφοπέδιο).»

3 Το άρθρο 2 της κοινής δράσης, με τίτλο «Δήλωση αποστολής», προβλέπει τα εξής:

«Η [Eulex Κοσσυφοπέδιο] επικουρεί τα όργανα του Κοσσυφοπεδίου, τις δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου στην πορεία τους προς τη βιωσιμότητα και την υπευθυνότητα, καθώς και

στην περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση ενός ανεξάρτητου πολυεθνοτικού συστήματος δικαιοσύνης και μιας πολυεθνοτικής αστυνομίας και τελωνειακής υπηρεσίας, εξασφαλίζοντας ότι τα όργανα αυτά είναι απαλλαγμένα από πολιτικές παρεμβάσεις και συνάδουν με διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και ευρωπαϊκές βέλτιστες πρακτικές.

Το έργο της Eulex Κοσσυφοπέδιο, η οποία ενεργεί σε πλήρη συνεργασία με τα προγράμματα συνδρομής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνίσταται στην παρακολούθηση, την καθοδήγηση και την παροχή συμβουλών αλλά και στην άσκηση ορισμένων εκτελεστικών αρμοδιοτήτων.»

4 Το άρθρο 3 της κοινής δράσης, με τίτλο «Καθήκοντα», ορίζει τα εξής:

«Για την εκπλήρωση της [αποστολής της] βάσει του άρθρου 2, η [Eulex Κοσσυφοπέδιο]:

[…]

δ) Εξασφαλίζει ότι τα εγκλήματα πολέμου, οι τρομοκρατικές πράξεις, το οργανωμένο έγκλημα, η διαφθορά, τα διεθνοτικά εγκλήματα, τα χρηματοοικονομικά εγκλήματα και άλλα ιδιαιτέρως σοβαρά εγκλήματα ερευνώνται, διώκονται, δικάζονται και οι σχετικές αποφάσεις εκτελούνται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Το έργο αυτό ασκείται κατά τα δέοντα είτε από διεθνείς ανακριτές, εισαγγελείς και δικαστές σε συνεργασία με ανακριτές, εισαγγελείς και δικαστές από το Κοσσυφοπέδιο, είτε ανεξαρτήτως, και με μέσα που περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, τη δημιουργία δομών συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ αστυνομικών και εισαγγελικών αρχών, εφόσον κρίνονται σκόπιμες.

[…]

i) Εξασφαλίζει ότι όλες οι δραστηριότητές της συνάδουν με τα διεθνή πρότυπα στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων […]».

5 Το άρθρο 12 της κοινής δράσης, με τίτλο «Πολιτικός έλεγχος και στρατηγική διεύθυνση», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Η [Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ)] ασκεί, υπό την ευθύνη του Συμβουλίου, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση της EULEX Κοσσυφοπέδιο

2. Το Συμβούλιο εξουσιοδοτεί την ΕΠΑ να λαμβάνει τις σχετικές αποφάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 25 [ΕΕ]. Η εξουσιοδότηση αυτή συμπεριλαμβάνει την εξουσία να τροποποιεί το [σχέδιο επιχειρήσεων (OPLAN)] και τη δομή διοίκησης. Συμπεριλαμβάνει επίσης την εξουσία να λαμβάνει μετέπειτα αποφάσεις σχετικά με το διορισμό του Αρχηγού αποστολής. Το Συμβούλιο, κατόπιν συστάσεως του [Γενικού Γραμματέα/Υπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΓΓ/ΥΕ)], αποφασίζει για τους στόχους και τον τερματισμό της [Eulex Κοσσυφοπέδιο]».

6 Τον Οκτώβριο του 2009, η Ένωση συνέστησε, βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 2, της κοινής δράσεως 2008/124 και σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 25, τρίτο εδάφιο, ΕΕ (νυν άρθρο 38, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ), την επιτροπή ελέγχου του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (στο εξής: επιτροπή ελέγχου), η οποία ήταν επιφορτισμένη με την εξέταση των καταγγελιών που υποβλήθηκαν για προσβολές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τις οποίες είχε διαπράξει η Eulex Κοσσυφοπέδιο κατά την άσκηση της εκτελεστικής της εντολής. Πρόκειται για ανεξάρτητο εξωτερικό όργανο λογοδοσίας, το οποίο, αφού εξετάσει τις καταγγελίες αυτές, εκδίδει πόρισμα

σχετικά με το αν η εν λόγω αποστολή έχει υποπέσει ή όχι σε προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτά διασφαλίζονται στο Κοσσυφοπέδιο. Όταν η επιτροπή ελέγχου θεωρεί ότι έχει σημειωθεί τέτοια προσβολή, τα πορίσματά της μπορούν να περιλαμβάνουν μη δεσμευτικές συστάσεις για τη λήψη διορθωτικών μέτρων από τον Αρχηγό της αποστολής.

7 Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως (ΚΕΠΠΑ) 2023/1095 του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2023, για την τροποποίηση της κοινής δράσης 2008/124 (ΕΕ 2023, L 146, σ. 22), η κοινή αυτή δράση παρατάθηκε έως τις 14 Ιουνίου 2025.

Η απόφαση 2014/349/ΚΕΠΠΑ

8 Η κοινή δράση 2008/124 τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με την απόφαση 2014/349/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2014 (ΕΕ 2014, L 174, σ. 42) (στο εξής: κοινή δράση 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2014/349).

9 Το άρθρο 15α της κοινής δράσης 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2014/349, έχει ως εξής:

«Η [Eulex Κοσσυφοπέδιο] έχει την ικανότητα να αγοράζει υπηρεσίες και προμήθειες, να συνάπτει συμβάσεις και να συμφωνεί διοικητικές ρυθμίσεις, να απασχολεί προσωπικό, να διατηρεί τραπεζικούς λογαριασμούς, να αγοράζει και να διαθέτει περιουσιακά στοιχεία και να εξοφλεί τα χρέη της, καθώς και να είναι διάδικος, εφόσον απαιτείται για την εφαρμογή της παρούσας κοινής δράσης.»

Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2018/856

10 Η κοινή δράση 2008/124 τροποποιήθηκε επίσης με την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2018/856 του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2018 (ΕΕ 2018, L 146, σ. 5) (στο εξής: κοινή δράση 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2018/856).

11 Το άρθρο 2 της κοινής δράσης 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2018/856, ορίζει:

«Η [Eulex Κοσσυφοπέδιο] θα στηρίξει επιλεγμένους θεσμούς του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο στην πορεία τους προς την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της βιωσιμότητας, της πολυεθνοτικότητας και της λογοδοσίας, χωρίς καμία πολιτική παρέμβαση και με πλήρη σεβασμό των διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των βέλτιστων ευρωπαϊκών πρακτικών —μέσω δραστηριοτήτων παρακολούθησης και περιορισμένων εκτελεστικών καθηκόντων κατά τα αναφερόμενα στα άρθρα 3 και 3α— με στόχο την ανάθεση των υπολειπόμενων εργασιών σε άλλα μακροπρόθεσμα μέσα της [Ένωσης] και τη σταδιακή κατάργηση των υπολειπόμενων εκτελεστικών καθηκόντων.»

12 Το άρθρο 3, στοιχεία δ′ και ε′, της κοινής δράσης 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2018/856, ορίζει τα εξής:

«Για την εκπλήρωση της [αποστολής της] βάσει του άρθρου 2, η [Eulex Κοσσυφοπέδιο]:

[…]

δ) θα διατηρεί ορισμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες στους τομείς της ιατροδικαστικής και της αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων ασφαλείας και του εναπομένοντος προγράμματος προστασίας μαρτύρων και την ευθύνη για τη διατήρηση και προαγωγή της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, περιλαμβανομένης, εφόσον απαιτείται, μέσω της αναστροφής ή της ακύρωσης επιχειρησιακών αποφάσεων που έχουν ληφθεί από τις αρμόδιες αρχές του Κοσσυφοπεδίου·

ε) Εξασφαλίζει ότι όλες οι δραστηριότητές της συνάδουν με τα διεθνή πρότυπα στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων […]».

Το ιστορικό της διαφοράς

13 Το ιστορικό της διαφοράς, το οποίο παρατίθεται στις σκέψεις 1 έως 11 της αναιρεσιβαλλομένης διάταξης, μπορεί να συνοψιστεί, για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας, ως ακολούθως.

14 Στις 11 Μαρτίου 2014, η KD υπέβαλε ενώπιον της επιτροπής ελέγχου καταγγελία η οποία αφορούσε την έρευνα για την απαγωγή και τη δολοφονία του συζύγου και του υιού της και επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 19 Οκτωβρίου 2016. Η επιτροπή αυτή διαπίστωσε προσβολή του άρθρου 2 (δικαίωμα στη ζωή), του άρθρου 3 (απαγόρευση των βασανιστηρίων) και του άρθρου 13 (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής) της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Συμβάσεως αυτής, και διατύπωσε συστάσεις προς τον αρχηγό της Eulex Κοσσυφοπέδιο για τη λήψη διορθωτικών μέτρων. Με απόφαση της 7ης Μαρτίου 2017, η εν λόγω επιτροπή διαπίστωσε ότι ο αρχηγός της Eulex Κοσσυφοπέδιο, αφενός, είχε υλοποιήσει τις συστάσεις της μόνον εν μέρει και, αφετέρου, αποφάσισε να κλείσει την υπόθεση.

15 Στις 11 Ιουνίου 2014, η KS υπέβαλε ενώπιον της επιτροπής ελέγχου καταγγελία η οποία αφορούσε την εξαφάνιση του συζύγου της και επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 11 Νοεμβρίου 2015. Η επιτροπή ελέγχου διαπίστωσε προσβολή, από διαδικαστικής απόψεως, του άρθρου 2 (δικαίωμα στη ζωή) και του άρθρου 3 (απαγόρευση των βασανιστηρίων), καθώς και του άρθρου 8 (δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και του άρθρου 13 (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής) της ΕΣΔΑ και διατύπωσε συστάσεις προς τον αρχηγό της Eulex Κοσσυφοπέδιο για τη λήψη διορθωτικών μέτρων. Με επιστολή της 29ης Απριλίου 2016, ο αρχηγός της Eulex Κοσσυφοπέδιο επισήμανε ότι είχε ενημερώσει τη Μη Στρατιωτική Δυνατότητα Προγραμματισμού και Διεξαγωγής Επιχειρήσεων (Civilian Planning and Conduct Capability, CPCC) και ορισμένα κράτη μέλη σχετικά με τις συστάσεις αυτές. Με αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 2016 και της 7ης Μαρτίου 2017, η επιτροπή ελέγχου διαπίστωσε ότι ο αρχηγός της Eulex Κοσσυφοπέδιο, αφενός, είχε υλοποιήσει τις συστάσεις της μόνον εν μέρει και, αφετέρου, αποφάσισε να κλείσει την υπόθεση.

16 Απαντώντας σε επιστολή που εστάλη στις 5 Δεκεμβρίου 2016 εξ ονόματος των KS και KD, με την οποία προβαλλόταν η μη λήψη διορθωτικών μέτρων για τον τερματισμό των επίμαχων προσβολών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ ανέφεραν, με επιστολές της 12ης Οκτωβρίου 2017, ότι η Eulex Κοσσυφοπέδιο είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διερευνήσει τις πράξεις που καταγγέλθηκαν με τις καταγγελίες που μνημονεύονται στις σκέψεις 14 και 15 της παρούσας αποφάσεως (στο εξής: επίμαχα εγκλήματα) και ότι η επιτροπή ελέγχου αποτελεί όργανο λογοδοσίας και όχι δικαστικό όργανο.

17 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 19 Ιουλίου 2017 ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και πρωτοκολλήθηκε με αριθμό υποθέσεως T-840/16, η KS άσκησε προσφυγή κατά του Συμβουλίου, της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ με αίτημα «την ακύρωση ή την τροποποίηση της κοινής δράσης 2008/124 […] και των μεταγενέστερων πράξεων για την τροποποίησή της, λόγω παραβάσεως του άρθρου 13 της [ΕΣΔΑ] και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης […] [(στο εξής: Χάρτης)], καθώς και αγωγή λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης, για παράβαση των άρθρων 2, 3, 6, 13 και 14 της ΕΣΔΑ». Με διάταξη της 14ης Δεκεμβρίου 2017, KS κατά Συμβουλίου κ.λπ. (T-840/16, EU:T:2017:938), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω προσφυγή-αγωγή λόγω πρόδηλης αναρμοδιότητάς του να εκδικάσει την υπόθεση.

18 Στις 14 Ιουνίου 2018, θεωρώντας ότι δεν είχε δοθεί η δέουσα συνέχεια στις επίμαχες συστάσεις της επιτροπής ελέγχου και ότι δεν είχε ληφθεί κανένα διορθωτικό μέτρο, οι KS και KD άσκησαν, μαζί με έξι άλλα πρόσωπα, αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division [ανωτέρου Δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα Queen's Bench, Ηνωμένο Βασίλειο], κατά της Ένωσης, εκπροσωπούμενης από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 335 ΣΛΕΕ, κατά του Συμβουλίου, του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και της Eulex Κοσσυφοπέδιο. Προς στήριξη της αγωγής αυτής, οι KS και KD προέβαλαν προσβολές δικαιωμάτων που προστατεύονται από την ΕΣΔΑ και τον Χάρτη λόγω της μη διενέργειας, κατά τη διάρκεια της αποστολής αυτής, ερευνών σχετικά με τον βασανισμό, την εξαφάνιση και τη δολοφονία μελών των οικογενειών τους το 1999 στην Πρίστινα. Με απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2019, το δικαστήριο αυτό έκρινε εαυτό αναρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής (στο εξής: απόφαση του High Court of Justice).

Η αγωγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

19 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 29 Δεκεμβρίου 2020, οι KS και KD άσκησαν την αγωγή για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 1 της παρούσας αποφάσεως, ζητώντας να αναγνωριστεί η εξωσυμβατική ευθύνη του Συμβουλίου, της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ βάσει του άρθρου 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ (στο εξής: αγωγή των KS και KD).

20 Προς στήριξη της αγωγής αυτής, οι KS και KD προέβαλαν, κατ' ουσίαν:

– παράβαση των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ, καθώς και των άρθρων 2 και 4 του Χάρτη, διαπραχθείσα από την Eulex Κοσσυφοπέδιο, λόγω μη διεξαγωγής κατάλληλων ερευνών σχετικά με την εξαφάνιση και τη δολοφονία μελών των οικογενειών τους, λόγω ελλείψεως αναγκαίων πόρων και επαρκούς προσωπικού της αποστολής αυτής για την άσκηση της εκτελεστικής εντολής της, παράβαση η οποία διαπιστώθηκε από την επιτροπή ελέγχου στις 11 Νοεμβρίου 2015 όσον αφορά την KS και στις 19 Οκτωβρίου 2016 όσον αφορά την KD·

– παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη, λόγω της απουσίας διατάξεων που να προβλέπουν νομική βοήθεια υπέρ των επιλέξιμων διαδίκων στο πλαίσιο των διαδικασιών που διεξάγονται ενώπιον της επιτροπής ελέγχου και λόγω της συστάσεως της εν λόγω επιτροπής ελέγχου χωρίς εξουσία εκτελέσεως των αποφάσεών της και χωρίς δυνατότητα παροχής έννομης προστασίας για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις·

– τη μη λήψη διορθωτικών μέτρων για την αντιμετώπιση, εν όλω ή εν μέρει, των παραβάσεων που αναφέρονται στην πρώτη και στη δεύτερη αιτίαση, παρά το γεγονός ότι τα πορίσματα της

επιτροπής ελέγχου γνωστοποιήθηκαν στην Ένωση από τον αρχηγό της Eulex Κοσσυφοπέδιο στις 29 Απριλίου 2016·

– αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση της εκτελεστικής εξουσίας στην οποίαν υπέπεσαν το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ στις 12 Οκτωβρίου 2017, καθόσον δήλωσαν ότι η Eulex Κοσσυφοπέδιο είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διερευνήσει την απαγωγή και την πιθανή δολοφονία του συζύγου της KS και τις δολοφονίες του συζύγου και του υιού της KD και ότι η επιτροπή ελέγχου δεν αποτελούσε δικαιοδοτικό όργανο·

– κατάχρηση ή μη προσήκουσα άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας λόγω της ανακλήσεως της εκτελεστικής εντολής της Eulex Κοσσυφοπέδιο με την απόφαση 2018/856, ενώ εξακολουθούσαν οι παραβάσεις που μνημονεύονται στην πρώτη και στη δεύτερη αιτίαση, και

– αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση της εκτελεστικής ή δημόσιας εξουσίας καθόσον δεν ελήφθη μέριμνα ώστε η υπόθεση της KD, η οποία αφορούσε έγκλημα πολέμου, να αποτελέσει αντικείμενο σοβαρής νομικής εξέτασης εκ μέρους της Eulex Κοσσυφοπέδιο ή/και της ειδικής εισαγγελίας που είναι αρμόδια για τη διενέργεια ερευνών και την άσκηση διώξεων ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου για το Κόσοβο.

21 Με την εν λόγω αγωγή, οι KS και KD ζήτησαν, μεταξύ άλλων, από το Γενικό Δικαστήριο να υποχρεώσει το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την ΕΥΕΔ, αλληλεγγύως ή εις ολόκληρον, να τους καταβάλουν εντόκως, με το επιτόκιο και τον χρόνο που το Γενικό Δικαστήριο θα έκρινε προσήκοντα, αποζημίωση για τη ζημία που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω προσβολής των «θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων» τους, τα οποία προστατεύονται εν προκειμένω από τα άρθρα 2, 3, 6, 8 και 13 της ΕΣΔΑ και από τα άρθρα 2, 4 και 47 του Χάρτη όσον αφορά την KS, καθώς και τα άρθρα 2, 3, 6 και 13 της ΕΣΔΑ και τα άρθρα 2, 4 και 47 του Χάρτη όσον αφορά την KD, σύμφωνα με το άρθρο 340, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

22 Στις 9 Φεβρουαρίου 2021, στο πλαίσιο μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας, το Γενικό Δικαστήριο ζήτησε από το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την ΕΥΕΔ να τοποθετηθούν, με τα υπομνήματά τους επί της αγωγής, επί του ζητήματος της αρμοδιότητάς του υπό το πρίσμα του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

23 Με έγγραφο της 25ης Μαρτίου 2021, οι KS και KD ζήτησαν την προσθήκη της Eulex Κοσσυφοπέδιο ως καθής στη διαδικασία στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη. Το αίτημα αυτό απορρίφθηκε με απόφαση του προέδρου του ενάτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 2021.

24 Η Επιτροπή απάντησε στο μνημονευόμενο στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως αίτημα του Γενικού Δικαστηρίου με έγγραφο της 18ης Μαΐου 2021, επισημαίνοντας ότι το Γενικό Δικαστήριο ήταν αρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής των KS και KD, προβάλλοντας όμως ένσταση απαραδέκτου καθόσον η αγωγή αυτή στρεφόταν κατ' αυτής. Το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ απάντησαν στο αίτημα αυτό, αντιστοίχως, με έγγραφα της 19ης Μαΐου 2021, προβάλλοντας ένσταση αναρμοδιότητας και, επικουρικώς, ένσταση απαραδέκτου, ιδίως καθόσον η εν λόγω αγωγή στρεφόταν κατ' αυτών.

25 Στις 5 Ιουνίου 2021, οι KS και KD υπέβαλαν αίτηση διεξαγωγής αποδείξεων, δυνάμει του άρθρου 88 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ζητώντας την προσκόμιση του πλήρους κειμένου του OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο από της ιδρύσεως της αποστολής

αυτής το 2008 (στο εξής: αρχική αίτηση προσβάσεως στο OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο), το οποίο μνημονευόταν στο τμήμα του υπομνήματος αντικρούσεως της ΕΥΕΔ σχετικά με τις ενστάσεις αναρμοδιότητας και απαραδέκτου που προέβαλε η υπηρεσία αυτή.

26 Στις 23 Ιουλίου 2021, οι KS και KD κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους επί των ενστάσεων αναρμοδιότητας και απαραδέκτου που αναφέρονται στη σκέψη 24 της παρούσας απόφασης και ζήτησαν να απορριφθούν οι ενστάσεις αυτές.

Η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη

27 Με την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή των KS και KD λόγω πρόδηλης αναρμοδιότητάς του να εκδικάσει την αγωγή, χωρίς να εξετάσει τις ενστάσεις απαραδέκτου που είχαν προβάλει το Συμβούλιο, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ ή την αρχική αίτηση προσβάσεως στο OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο.

28 Στη σκέψη 28 της διατάξεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η αγωγή στηριζόταν σε πράξεις ή συμπεριφορές που αφορούσαν ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως συνδεόμενα με τον καθορισμό των δραστηριοτήτων, των προτεραιοτήτων και των πόρων της Eulex Κοσσυφοπέδιο, καθώς και με την απόφαση περί συστάσεως επιτροπής ελέγχου στο πλαίσιο της αποστολής αυτής και ότι, σύμφωνα με την κοινή δράση 2008/124, η σύσταση και οι δραστηριότητες της εν λόγω αποστολής ενέπιπταν στις διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Συνθήκης ΕΕ.

29 Εξάλλου, στις σκέψεις 29 έως 33 της εν λόγω διάταξης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, εν συνόψει, ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι καταρχήν αρμόδιο όσον αφορά τις σχετικές με την ΚΕΠΠΑ διατάξεις, καθώς και τις πράξεις που εκδίδονται βάσει των διατάξεων αυτών, και ότι οι εξαιρέσεις από την αρχή αυτή, οι οποίες προβλέπονται στην πρώτη διάταξη και στο άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο ΣΛΕΕ, δεν είχαν εφαρμογή εν προκειμένω για τον λόγο ότι η υπό κρίση αγωγή δεν αφορούσε ούτε περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, ούτε την τήρηση του άρθρου 40 ΣΕΕ.

30 Επιπλέον, στις σκέψεις 34 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης διάταξης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, εν συνόψει, ότι οι περιστάσεις της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη αυτή δεν ήταν συγκρίσιμες με εκείνες των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), και της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 2018, KF κατά EUSC (T-286/15, EU:T:2018:718), και η διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 2020, KF κατά EUSC (T-619/19, EU:T:2020:337), καθόσον οι υποθέσεις εκείνες εντάσσονται μεν στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, αλλά αφορούν διατάξεις των οποίων η εφαρμογή εμπίπτει στην αρμοδιότητα του δικαστή της Ένωσης όσον αφορά τον έλεγχο νομιμότητας. Ομοίως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η υπό κρίση περίπτωση διαφέρει ριζικά από εκείνη που αποτέλεσε αντικείμενο υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), καθόσον η αγωγή των KS και KD αφορούσε φερόμενες ως παράνομες πράξεις ή παραλείψεις του Συμβουλίου, της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ

βάσει του άρθρου 24 παράγραφος 1, ΣΕΕ, οι οποίες σχετίζονται με τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ, και όχι τη νομιμότητα ατομικών περιοριστικών μέτρων ληφθέντων στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής.

31 Επιπλέον, στη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι οι κανόνες των Συνθηκών ΕΕ και ΛΕΕ οι οποίοι αποκλείουν την αρμοδιότητα του δικαστή της Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ το εμποδίζουν να αναγνωρίσει την αρμοδιότητά του επί αγωγών αποζημίωσης για πράξεις ή συμπεριφορές που εμπίπτουν στην πολιτική αυτή, όπως αυτές που μνημονεύονται στη σκέψη 20 της παρούσας απόφασης, για τον λόγο και μόνον ότι η αναγνώριση τέτοιας αρμοδιότητας θα ήταν το μόνο μέσο για τη διασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των KS και KD.

32 Συγκεκριμένα, στη σκέψη 41 της εν λόγω διάταξης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, παραπέμποντας στις σκέψεις 69 και 78 της απόφασης της 25ης Μαρτίου 2021, Carvalho κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-565/19 P, EU:C:2021:252), ότι οι διατάξεις σχετικά με την αρμοδιότητα των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης πρέπει βεβαίως να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του θεμελιώδους δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία, πλην όμως η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να καθίστανται ανεφάρμοστες οι προϋποθέσεις που ρητώς προβλέπει η Συνθήκη ΛΕΕ.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αναιρετικά αιτήματα των διαδίκων

33 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 2022, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-29/22 P και C-44/22 P προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως περατώνουσας τη δίκη.

34 Με αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2022 και της 12ης Μαΐου 2023, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου επέτρεψε στη Γαλλική Δημοκρατία και στην Τσεχική Δημοκρατία να παρέμβουν υπέρ του Συμβουλίου στις υπό κρίση συνεκδικαζόμενες υποθέσεις.

35 Με αποφάσεις της 27ης Απριλίου 2023 και της 12ης Μαΐου 2023, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου επέτρεψε στο Βασίλειο του Βελγίου, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, στη Δημοκρατία της Αυστρίας, στη Ρουμανία, στη Δημοκρατία της Φινλανδίας και στο Βασίλειο της Σουηδίας να παρέμβουν υπέρ της Επιτροπής στην υπόθεση C-44/22 P.

36 Με διατάξεις του Δικαστηρίου της 24ης Ιουνίου 2022, KS και KD (C-29/22 P-AJ), και της 24ης Ιουνίου 2022, KS και KD (C-44/22 P-AJ), χορηγήθηκε στις KS και KD νομική βοήθεια προκειμένου να καλύψουν τα έξοδα των αιτήσεων αναιρέσεως στις υπό κρίση συνεκδικαζόμενες υποθέσεις.

37 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, οι KS και KD ζητούν από το Δικαστήριο:

– να δεχθεί την αίτηση αναιρέσεως, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη και να διατάξει τα προσωρινά μέτρα που ζητήθηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου·

– επικουρικώς, να δεχθεί την αίτηση αναιρέσεως και να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να αποφανθεί οριστικώς επί της διαφοράς· και

– να καταδικάσει το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την ΕΥΕΔ στα δικαστικά έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας, της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και των διαδικασιών ενώπιον της επιτροπής ελέγχου.

38 Με την αίτηση αναιρέσεως και το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη·

– να διαπιστώσει ότι τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης είναι τα μόνα αρμόδια να επιληφθούν της διαφοράς·

– να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί του παραδεκτού και επί της ουσίας της αγωγής· και

– να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα της κατ' αναίρεση δίκης και της προηγούμενης συναφούς δίκης.

39 Με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, οι KS και KD ζητούν από το Δικαστήριο, σε περίπτωση που αυτό κρίνει εαυτό αρμόδιο να επιληφθεί των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως, να τους επιτρέψει να υποβάλουν αίτημα διεξαγωγής αποδείξεων δυνάμει του άρθρου 64, παράγραφος 2, στοιχείο β', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, προτού αποφανθεί επί του ζητήματος αν η υπόθεση αυτή πρέπει να αναπεμφθεί στο Γενικό Δικαστήριο.

40 Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως ως αβάσιμες και

– να καταδικάσει την KS, την KD και την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

41 Η ΕΥΕΔ ζητεί από το Δικαστήριο:

– εφόσον κρίνει ότι είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της αιτήσεως αναιρέσεως και ότι διαθέτει επαρκή στοιχεία για να αποφανθεί επί της αγωγής των KS και KD, να απορρίψει την αγωγή και την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτες κατά το μέρος που αφορούν την ΕΥΕΔ, και

– να καταδικάσει την KS, την KD και την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Επί των αιτήσεων αναιρέσεως

42 Προς στήριξη της αιτήσεώς τους αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, οι KS και KD προβάλλουν έναν μόνο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος περιλαμβάνει τέσσερα σκέλη και αφορά πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κρίνοντας ότι είναι προδήλως αναρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή τους αποζημιώσεως. Με το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού, το οποίο υποδιαιρείται σε δύο αιτιάσεις, προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο, αφενός, ότι δέχθηκε ευρεία ερμηνεία του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275 ΣΛΕΕ και, αφετέρου, ότι προέβη σε επιλεκτική και συσταλτική ερμηνεία της νομολογίας που απορρέει από τις αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex

Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492). Το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως, το οποίο αφορά εσφαλμένη εφαρμογή της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), υποδιαιρείται σε τρεις αιτιάσεις. Πρώτον, οι αναιρεσείουσες θεωρούν εσφαλμένη την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι οι επίμαχες πράξεις και παραλείψεις αφορούσαν τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ και ότι, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ για τον λόγο και μόνον ότι έλαβαν χώρα στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής. Δεύτερον, υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τη θέση που κατέχει η αγωγή αποζημιώσεως στο πλαίσιο του συστήματος δικαστικής προστασίας της Ένωσης. Τρίτον, προβάλλουν ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να λάβει υπόψη το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί Ένωση δικαίου με συνεκτικό και πλήρες σύστημα ενδίκων βοηθημάτων. Με το τρίτο σκέλος του μόνου λόγου αναιρέσεως, οι KS και KD προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι προέβη σε εσφαλμένη εφαρμογή της αποφάσεως της 25ης Μαρτίου 2021, Carvalho κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-565/19 P, EU:C:2021:252). Το τέταρτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως αφορά πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο καθόσον παρέλειψε να εξετάσει ουσιώδη τμήματα της αγωγής τους και δεν αιτιολόγησε επαρκώς την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη.

43 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, η Επιτροπή προβάλλει τέσσερις λόγους αναιρέσεως. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος υποδιαιρείται σε τρία σκέλη, το θεσμικό αυτό όργανο υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, πρώτον, καθόσον δεν αναγνώρισε ότι ο αποκλεισμός της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 24 ΣΕΕ και στο άρθρο 275 ΣΛΕΕ, συνιστά παρέκκλιση από τη γενική αρμοδιότητά του, δεύτερον, καθόσον δεν ερμήνευσε συσταλτικά τον αποκλεισμό αυτόν, όπως έχει ερμηνευθεί από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, και, τρίτον, καθόσον έκρινε ότι δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω η νομολογία που απορρέει από τις αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492).

44 Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, ο οποίος περιλαμβάνει δύο σκέλη, αφορά πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο, καθόσον δεν χαρακτήρισε την αγωγή των KS και KD ως αγωγή αποζημιώσεως αφορώσα προβαλλόμενες παραβιάσεις των «θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι έκρινε ότι οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή αυτή άπτονταν ζητημάτων πολιτικής ή στρατιωτικής φύσεως συνδεόμενων με την αποστολή και σχετιζόμενων με τη χάραξη ή την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ. Με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, το εν λόγω θεσμικό όργανο προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν ερμήνευσε το άρθρο 24 ΣΕΕ και το άρθρο 275 ΣΛΕΕ υπό το πρίσμα «των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών της Ένωσης, όπως κατοχυρώνονται στον Χάρτη και στην ΕΣΔΑ, καθώς και των θεμελιωδών αξιών της Ένωσης, δηλαδή του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένως την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), και υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον δεν έκρινε ότι η προαναφερθείσα αγωγή αποτελεί αυτοτελές ένδικο βοήθημα για το οποίο δεν υφίσταται καμία παρέκκλιση από την αρμοδιότητα των δικαστηρίων της Ένωσης που να προβλέπεται στο άρθρο 268 και στο άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος υποδιαιρείται σε δύο σκέλη, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο, αφενός, ότι δεν διασφάλισε την αυτοτέλεια της έννομης τάξεως της Ένωσης καθόσον παρέλειψε

να θεμελιώσει την αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστηρίων αυτών να επιληφθούν της αγωγής και, αφετέρου, ότι στέρησε από την KS και την KD κάθε αποτελεσματικό μέσο ένδικης προστασίας.

Επί της πρώτης αιτιάσεως του πρώτου σκέλους, επί της δεύτερης και τρίτης αιτιάσεως του δεύτερου σκέλους και επί του τρίτου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και επί του πρώτου και του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, επί του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως και επί του δεύτερου σκέλους του τέταρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

45 Οι αναιρεσείουσες, υποστηριζόμενες από το Βασίλειο του Βελγίου, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, τη Δημοκρατία της Αυστρίας, τη Ρουμανία, τη Δημοκρατία της Φινλανδίας και το Βασίλειο της Σουηδίας, υποστηρίζουν ότι, στις σκέψεις 29 έως 33 και 37 έως 42 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλείονα νομικά σφάλματα όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει, μεταξύ άλλων, από τη σκέψη 70 της αποφάσεως της 24ης Ιουνίου 2014, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-658/11, EU:C:2014:2025), και τη σκέψη 32 της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), κατά την οποία η γενική αρμοδιότητα την οποία απονέμει το άρθρο 19 ΣΕΕ στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως, ενώ η παρέκκλιση από την αρμοδιότητα αυτή, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να προβεί σε συστηματική και τελολογική ερμηνεία των διατάξεων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές και τα δικαιώματα που απορρέουν τόσο από το άρθρο 2 και από το άρθρο 3, παράγραφος 5, όσο και από τα άρθρα 6, 19, 21 και 23 ΣΕΕ, καθώς και από τα άρθρα 268, 340 και 344 ΣΛΕΕ, όπως επίσης και από το άρθρο 47 του Χάρτη.

46 Πρώτον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον δεν ερμήνευσε τους περιορισμούς στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, υπό το πρίσμα των θεμελιωδών κανόνων του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης και των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, ιδίως της αρχής του κράτους δικαίου και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, οι οποίοι εφαρμόζονται σε όλους τους τομείς του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της ΚΕΠΠΑ.

47 Ειδικότερα, κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε και εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 47 του Χάρτη, όπως αυτό ερμηνεύθηκε στη σκέψη 74 της αποφάσεως της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236), καθόσον δεν εξέτασε με ποιο άλλο μέσο θα μπορούσαν οι KS και KD να τύχουν δικαστικής προστασίας και δεν έλαβε υπόψη την απόφαση του High Court of Justice. Το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι δεν υπήρχε μέσο ένδικης προστασίας για την KS και την KD βάσει του δικαίου της Ένωσης, παρέβη, αφενός, τις εγγυήσεις που προβλέπονται στα άρθρα 2 και 6 ΣΕΕ, καθώς και στο άρθρο 47 του Χάρτη. Αφετέρου, δεν έλαβε υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία το δικαιοδοτικό σύστημα της Ένωσης προβλέπει πλήρες σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και διαδικασιών για τον

έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης, σύστημα στο επίκεντρο του οποίου βρίσκεται η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, όπως προκύπτει ιδίως από τη σκέψη 285 της αποφάσεως της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461), καθώς και από τη σκέψη 66 της αποφάσεως της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236). Επομένως, καμία διάταξη των Συνθηκών δεν προβλέπει παρέκκλιση από την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περίπτωση φερόμενων προσβολών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απορρέουν από πράξη, ενέργεια ή παράλειψη καταλογιστέα στην Ένωση, η οποία, οφείλει, ως εκ τούτου, να ερμηνεύει τις Συνθήκες υπό την έννοια ότι προβλέπουν μέσα ένδικης προστασίας έναντι τέτοιων προσβολών.

48 Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας αυτής, η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης ότι τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εγγυώνται το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής. Η δε Ένωση και τα θεσμικά της όργανα υποχρεούνται να τηρούν τα άρθρα αυτά σε όλους τους τομείς του δικαίου της Ένωσης, όπως προκύπτει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ και από τον Χάρτη. Εν προκειμένω, από την αγωγή των KS και KD προκύπτει ότι πρόκειται για πραγματική και σοβαρή αμφισβήτηση, οπότε, σύμφωνα με την απόφαση του ΕΔΔΑ της 7ης Μαΐου 2021, Xero Flor w Polsce sp. z o. κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:0507JUD000490718, § 187), έχει εφαρμογή το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, ο αποκλεισμός των KS και KD από το σύστημα ένδικης προστασίας της Ένωσης για τον λόγο και μόνον ότι οι επίμαχες πράξεις και παραλείψεις εντάσσονται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης.

49 Περαιτέρω, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, στη σκέψη 23 της αποφάσεως της 23ης Απριλίου 1986, Les Verts κατά Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166), ότι η Ένωση αποτελεί κοινότητα δικαίου, καθόσον ούτε τα κράτη μέλη της ούτε τα θεσμικά της όργανα διαφεύγουν τον έλεγχο της συμφωνίας των πράξεών τους προς τις Συνθήκες. Επομένως, η αρχή του κράτους δικαίου, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και εκφράζεται στο άρθρο 19 ΣΕΕ, εφαρμόζεται πλήρως στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, δυνάμει του άρθρου 23 ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 21, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΕΕ, το δε Δικαστήριο έχει αποφανθεί επί της αρμοδιότητάς του υπό το πρίσμα της αρχής αυτής ιδίως στη σκέψη 41 της αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2016,Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και στις σκέψεις 35 και 36 της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793).

50 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από τη Δημοκρατία της Φινλανδίας και το Βασίλειο της Σουηδίας, προσέθεσε, εν συνόψει, ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να κρίνει εαυτό αρμόδιο ερμηνεύοντας το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ υπό το πρίσμα του άρθρου 6, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, το οποίο προβλέπει υποχρέωση της Ένωσης να προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ. Κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι η προσχώρηση αυτή συνιστά υποχρέωση, και όχι δυνατότητα, απορρέει ιδίως από το άρθρο 218, παράγραφος 8, ΣΛΕΕ, το οποίο ενισχύει τη λογική της αυτονομίας της έννομης τάξεως της Ένωσης και συνηγορεί υπέρ του ότι πρόκειται για έννομη τάξη διακριτή από τις έννομες τάξεις των κρατών μελών.

51 Δεύτερον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να κρίνει εαυτό αρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής των KS και KD, δεδομένου ότι προς στήριξη της αγωγής αυτής προβάλλονται προσβολές θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συναφώς, η Επιτροπή επισημαίνει ότι από τη σκέψη 4 της αποφάσεως της 17ης Δεκεμβρίου 1970, Internationale Handelsgesellschaft (11/70,

EU:C:1970:114), από τις σκέψεις 97 και 98 της αποφάσεως της 18ης Ιουλίου 2013, Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadi (C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518), καθώς και από τις σκέψεις 36, 47 και 48 της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), προκύπτει, αφενός, ότι οι σχετικές με την ΚΕΠΠΑ διατάξεις των Συνθηκών αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του γενικού πλαισίου του δικαίου της Ένωσης καθώς και της συνταγματικής δομής της και, αφετέρου, ότι η έννομη τάξη της Ένωσης περιλαμβάνει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως γενική και πρωταρχικής σημασίας αρχή του δικαίου της Ένωσης, οπότε όλες οι διατάξεις του δικαίου αυτού, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την ΚΕΠΠΑ, υπόκεινται στον Χάρτη. Κατά τις KS και KD, η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται από το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, κατά το οποίο ο Χάρτης έχει εφαρμογή όταν θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμός της Ένωσης εφαρμόζει το δίκαιο της Ένωσης.

52 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι αναιρεσείουσες προσέθεσαν ότι η νομολογία που απορρέει από τις σκέψεις 55 έως 60 και 67 της αποφάσεως της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701), επιβεβαιώνει ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί κάθε ενδίκου βοηθήματος προς στήριξη του οποίου προβάλλονται προσβολές θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η Επιτροπή ανέφερε ακόμη ότι σκοπός του άρθρου 24 ΣΕΕ είναι η προστασία των πολιτικών αποφάσεων και όχι των προσβολών δικαιωμάτων προστατευόμενων από την ΕΣΔΑ και τον Χάρτη. Συγκεκριμένα, οι προσβολές αυτές δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «πολιτικές αποφάσεις» ή ως «στρατηγικές αποφάσεις», δεδομένου ότι ο σεβασμός και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελούν υποχρεώσεις επιβαλλόμενες από το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης, και όχι πολιτικές επιλογές.

53 Τρίτον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εσφαλμένη εφαρμογή της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), κρίνοντας ότι η προκείμενη περίπτωση είναι εντελώς διαφορετική από εκείνη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε την απόφαση αυτή εσφαλμένως, υπό την έννοια ότι η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφανθεί επί της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης περιορίζεται μόνο στην ειδική περίπτωση ατομικών περιοριστικών μέτρων που λαμβάνει το Συμβούλιο στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ.

54 Κατά τις αναιρεσείουσες, εξ αυτού προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη ότι, με την ως άνω απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε εαυτό αρμόδιο να αποφανθεί επί της ζημίας που φέρεται να προκλήθηκε από τέτοια περιοριστικά μέτρα λόγω της αναγκαίας συνοχής του συστήματος δικαστικής προστασίας που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης, προκειμένου να αποφευχθούν κενά στη δικαστική προστασία των φυσικών ή νομικών προσώπων τα οποία αφορούν τα μέτρα αυτά.

55 Επιπλέον, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο, το Δικαστήριο δεν στήριξε τη συλλογιστική που εκτίθεται στις σκέψεις 32 έως 39, 43 και 44 της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), στο ότι η υπόθεση αφορούσε περιοριστικά μέτρα ούτε έλαβε υπόψη μόνον την περίσταση αυτή. Συγκεκριμένα, η συλλογιστική αυτή στηρίζεται στο ότι η αγωγή αποζημιώσεως συνιστά αυτοτελές ένδικο βοήθημα για το οποίο δεν υφίσταται καμία παρέκκλιση από την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προβλέπεται στο άρθρο 268 και στο άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ειδικότερα όσον αφορά την αποκατάσταση της ζημίας που φέρονται να

έχουν υποστεί φυσικά ή νομικά πρόσωπα εξαιτίας αποφάσεων ΚΕΠΠΑ οι οποίες δεν αφορούν περιοριστικά μέτρα και κατ' εφαρμογήν των οποίων προβάλλεται ότι διαπράχθηκαν προσβολές δικαιωμάτων διασφαλιζομένων από την ΕΣΔΑ και τον Χάρτη.

56 Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ερμηνεύοντας την απόφαση αυτή υπό την έννοια ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να εξετάσει αγωγή αποζημιώσεως βάσει των άρθρων 268 και 340 ΣΛΕΕ μόνο στην περίπτωση που θα ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί προσφυγής ακυρώσεως ή προσφυγής κατά παραλείψεως ασκηθείσας, αντιστοίχως, δυνάμει των άρθρων 263 και 265 ΣΛΕΕ.

57 Τέταρτον, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι ερμήνευσε εσφαλμένως, στη σκέψη 41 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, τη νομολογία που απορρέει από τις σκέψεις 69 και 78 της αποφάσεως της 25ης Μαρτίου 2021, Carvalho κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-565/19 P, EU:C:2021:252). Συγκεκριμένα, η νομολογία αυτή δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της εξετάσεως της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν προκειμένω, δεδομένου ότι αφορά διαφορετικό πλαίσιο, ήτοι αυτό της ερμηνείας των απαιτήσεων σχετικά με την αναγνώριση της ενεργητικής νομιμοποιήσεως στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας αυτής, οι KS και KD υποστηρίζουν επίσης ότι δεν ζήτησαν να μεταβληθεί η νομολογία του Δικαστηρίου ούτε να καταργηθεί ο αποκλεισμός της αρμοδιότητας αυτής που προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 275 ΣΛΕΕ.

58 Πέμπτον και τελευταίο, οι KS και KD υποστηρίζουν, με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, ότι το άρθρο 298, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 41 του Χάρτη επιβεβαιώνουν την παραδοχή ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της αγωγής τους. Συγκεκριμένα, μια ανοικτή, αποτελεσματική και ανεξάρτητη ευρωπαϊκή διοίκηση θα έπρεπε να διασφαλίσει τη συγκρότηση της Eulex Κοσσυφοπέδιο και της επιτροπής ελέγχου κατά τρόπο που δεν παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης. Επομένως, εφόσον οι επίμαχες αποφάσεις της επιτροπής αυτής κοινοποιήθηκαν στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και στα κράτη μέλη, έπρεπε να ληφθούν μέτρα προκειμένου να παύσουν οι επίμαχες προσβολές των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

59 Το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ, υποστηριζόμενα από τη Γαλλική Δημοκρατία και, εν μέρει, από την Τσεχική Δημοκρατία, αντικρούουν την επιχειρηματολογία των αναιρεσειουσών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

60 Με την πρώτη αιτίαση του πρώτου σκέλους, τη δεύτερη και την τρίτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους και το τρίτο σκέλος του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και με το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, τον τρίτο λόγο αναιρέσεως και το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι, στις σκέψεις 29 έως 33 και 37 έως 42 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλείονα νομικά σφάλματα κατά την ερμηνεία του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθώς και της σχετικής με τις διατάξεις αυτές νομολογίας του Δικαστηρίου.

61 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, καθώς και οι στόχοι και ο σκοπός που επιδιώκει η πράξη της οποίας αποτελεί μέρος. Το ιστορικό της

θέσπισης μιας διάταξης του δικαίου της Ένωσης μπορεί επίσης να προσφέρει στοιχεία χρήσιμα για την ερμηνεία της [πρβλ. αποφάσεις της 27ης Νοεμβρίου 2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, σκέψη 135, και της 25ης Ιουνίου 2020, A κ.λπ. (Ανεμογεννήτριες σε Aalter και Nevele), C-24/19, EU:C:2020:503, σκέψη 37].

62 Υπενθυμίζεται επίσης ότι, σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει καταρχήν δικαιοδοσία όσον αφορά τις σχετικές με την ΚΕΠΠΑ διατάξεις και τις πράξεις που εκδίδονται βάσει αυτών. Οι διατάξεις αυτές εισάγουν παρέκκλιση από τον κανόνα της γενικής αρμοδιότητας την οποία το άρθρο 19 ΣΕΕ απονέμει στο Δικαστήριο προκειμένου να εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών και, κατά συνέπεια, πρέπει να ερμηνεύονται στενά (αποφάσεις της 24ης Ιουνίου 2014, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου, C-658/11, EU:C:2014:2025, σκέψεις 69 και 70, της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ., C-455/14 P, EU:C:2016:569, σκέψεις 39 και 40, και της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου, C-134/19 P, EU:C:2020:793, σκέψεις 26 και 32).

63 Επιπλέον, το άρθρο 24 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ προβλέπουν ρητώς δύο εξαιρέσεις από την αρχή αυτή, ήτοι την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφενός, να ελέγχει την τήρηση του άρθρου 40 ΣΕΕ και, αφετέρου, να αποφαίνεται επί προσφυγών που ασκούνται υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και αφορούν τον έλεγχο της νομιμότητας των αποφάσεων του Συμβουλίου που εκδίδονται βάσει διατάξεων σχετικών με την ΚΕΠΠΑ και προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων (αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, σκέψη 60, και της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου, C-134/19 P, EU:C:2020:793, σκέψη 27).

64 Εν προκειμένω, όμως, δεν αμφισβητείται ότι οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή των KS και KD δεν αφορούν τον έλεγχο της τηρήσεως του άρθρου 40 ΣΕΕ ούτε τον έλεγχο τέτοιων ατομικών περιοριστικών μέτρων.

65 Τούτου δοθέντος, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικά σφάλματα καθόσον δεν ερμήνευσε το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων και των αρχών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2, στο άρθρο 3, παράγραφος 5, και στα άρθρα 6, 19, 21 και 23 ΣΕΕ, στα άρθρα 268, 340 και 344 ΣΛΕΕ, στο άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και στα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ.

66 Συναφώς, από το άρθρο 3, παράγραφος 5, ΣΕΕ προκύπτει ότι, στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, κατά το άρθρο 23 ΣΕΕ, «[η] δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή, βάσει του [κεφαλαίου 2 του τίτλου V της Συνθήκης ΕΕ], έχει ως γνώμονα τις αρχές, προωθεί τους στόχους και διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 1 [του τίτλου αυτού]». Εξάλλου, κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, το οποίο περιλαμβάνεται στο εν λόγω κεφάλαιο I, «[η] δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της: τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και τον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου».

67 Επιπλέον, το άρθρο 51 παράγραφος 1, του Χάρτη επιβεβαιώνει την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης μπορούν να εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψεις 17 και 19, και της 25ης Ιανουαρίου 2024, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova, C-58/22, EU:C:2024:70, σκέψη 40).

68 Επομένως, όπως διαπίστωσε και η γενική εισαγγελέας στα σημεία 77, 79 και 80 των προτάσεών της, η ένταξη της ΚΕΠΠΑ στο συνταγματικό πλαίσιο της Ένωσης συνεπάγεται ότι οι θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης της Ένωσης εφαρμόζονται και στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, ο σεβασμός του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αξίες που διακηρύσσονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και εξειδικεύονται στο άρθρο 19 ΣΕΕ, οι οποίες επιτάσσουν να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο τόσο οι αρχές της Ένωσης όσο και οι αρχές των κρατών μελών.

69 Εντούτοις, επισημαίνεται, κατά πρώτον, ότι, κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, «[η] [ΚΕΠΠΑ] διέπεται από ειδικούς κανόνες και διαδικασίες» που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 2 του τίτλου V της Συνθήκης ΕΕ. Στους ειδικούς αυτούς κανόνες συμπεριλαμβάνεται το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει καταρχήν δικαιοδοσία όσον αφορά τις σχετικές με την ΚΕΠΠΑ διατάξεις και τις πράξεις που εκδίδονται βάσει αυτών.

70 Ο περιορισμός αυτός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί, πάντως, να συμβιβαστεί τόσο με το άρθρο 47 του Χάρτη όσο και με τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ.

71 Συναφώς, πρώτον, επισημαίνεται ότι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο στη σκέψη 74 της αποφάσεως της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236), το άρθρο 47 του Χάρτη δεν μπορεί να απονέμει στο Δικαστήριο δικαιοδοσία την οποία δεν διαθέτει βάσει των Συνθηκών. Το άρθρο αυτό δεν αποσκοπεί ούτε στην τροποποίηση του συστήματος δικαστικού ελέγχου που προβλέπουν οι Συνθήκες, και δη των κανόνων περί παραδεκτού των ενδίκων βοηθημάτων που ασκούνται απευθείας ενώπιον των δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προκύπτει επίσης από τις σχετικές με το άρθρο αυτό επεξηγήσεις, οι οποίες πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 52, παράγραφος 7, του Χάρτη, να λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 97).

72 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι οι αρχές της δοτής αρμοδιότητας και της θεσμικής ισορροπίας εφαρμόζονται και στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Πράγματι, κατά το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, ΣΕΕ, «[η] οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της δοτής αρμοδιότητας», η αρχή δε αυτή συνεπάγεται ότι «η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα κράτη μέλη με τις Συνθήκες για την επίτευξη των στόχων που οι Συνθήκες αυτές ορίζουν [ενώ κάθε] αρμοδιότητα που δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα κράτη μέλη». Κατά τα λοιπά, στο μέτρο που το άρθρο 13, παράγραφος 2, ΣΕΕ προβλέπει ότι «[κ]άθε θεσμικό όργανο δρα εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται από τις Συνθήκες», η διάταξη αυτή εκφράζει την αρχή της θεσμικής ισορροπίας, χαρακτηριστικό της θεσμικής δομής της Ένωσης, η οποία συνεπάγεται ότι κάθε θεσμικό όργανο ασκεί τις αρμοδιότητές του σεβόμενο τις αρμοδιότητες των υπολοίπων [αποφάσεις της 13ης Ιουνίου 1958, Meroni κατά Ανωτάτης Αρχής, 9/56, EU:C:1958:7, σ. 44, της 22ας Μαΐου 1990, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου, C-70/88, EU:C:1990:217, σκέψη 22, της

14ης Απριλίου 2015, Συμβούλιο κατά Επιτροπής, C-409/13, EU:C:2015:217, σκέψη 64, και της 22ας Νοεμβρίου 2022, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Προσχώρηση στην Πράξη της Γενεύης), C-24/20, EU:C:2022:911, σκέψη 83].

73 Ως εκ τούτου, το ότι οι πράξεις ή οι παραλείψεις οι οποίες αποτελούν αντικείμενο αγωγής ιδιώτη προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματά του δεν αρκεί αφ' εαυτού για να κρίνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της αγωγής (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 25ης Μαρτίου 2021, Carvalho κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-565/19 P, EU:C:2021:252, σκέψη 48), ειδάλλως το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ θα στερούνταν μέρος της πρακτικής αποτελεσματικότητάς τους και θα παραβιάζονταν οι αρχές της δοτής αρμοδιότητας και της θεσμικής ισορροπίας.

74 Επιπλέον, αντιθέτως προς όσα υποστήριξαν οι αναιρεσείουσες κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η εκτίμηση αυτή δεν αναιρείται από τη νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει από τις σκέψεις 55 έως 60 και 67 της αποφάσεως της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701), κατά την οποία ο Χάρτης απευθύνεται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης ακόμη και όταν αυτά ενεργούν εκτός του νομικού του πλαισίου.

75 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί αγωγής αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης την οποία είχαν ασκήσει πλείονα φυσικά και νομικά πρόσωπα κατά της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), υποστηρίζοντας ότι τα θεμελιώδη δικαιώματά τους είχαν προσβληθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας που συνήφθη στις Βρυξέλλες στις 2 Φεβρουαρίου 2012.

76 Συγκεκριμένα, στην εν λόγω απόφαση, επρόκειτο για προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε πλαίσιο διαφορετικό από εκείνο της ΚΕΠΠΑ, το οποίο δεν εμπίπτει στις διατάξεις των Συνθηκών ως προς τις οποίες το άρθρο 24 ΣΕΕ και το άρθρο 275 ΣΛΕΕ περιορίζουν την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

77 Δεύτερον, το Δικαστήριο οφείλει βεβαίως να μεριμνά ώστε η εκ μέρους του ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη, του οποίου το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο αντιστοιχούν στο άρθρο 6, παράγραφος 1, και στο άρθρο 13 της ΕΣΔΑ, να διασφαλίζει επίπεδο προστασίας σύμφωνο με εκείνο που κατοχυρώνεται στις εν λόγω διατάξεις της ΕΣΔΑ, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ., Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 116 και 118 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

78 Ωστόσο, αφενός, το άρθρο 6 παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ ορίζει μεν ότι «[κάθε] πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα», πλην όμως το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο και μπορεί να υπόκειται σε θεμιτούς περιορισμούς (απόφαση του ΕΔΔΑ της 14ης Δεκεμβρίου 2006, Markovic κ.λπ. κατά Ιταλίας, CE:ECHR:2006:1214JUD000139803, § 93 και 99). Συναφώς, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει κρίνει ότι δεν απόκειται σε αυτό να αναμειγνύεται στη θεσμική ισορροπία μεταξύ της εκτελεστικής εξουσίας και των εθνικών δικαστηρίων, καθόσον έκφανση της θεσμικής αυτής ισορροπίας μπορεί να αποτελεί ένας συνταγματικός περιορισμός των αρμοδιοτήτων των δικαστηρίων ενός κράτους να

επιλαμβάνονται πράξεων μη δυνάμενων να διαχωριστούν από τις διεθνείς του σχέσεις (βλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 14ης Σεπτεμβρίου 2022, H.F. κ.λπ. κατά Γαλλίας, CE:ECHR:2022:0914JUD002438419, § 281).

79 Αφετέρου, το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ, το οποίο προβλέπει ότι «[κάθε] πρόσωπο του οποίου παραβιάζονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στην [ΕΣΔΑ], έχει το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής», εγγυάται την ύπαρξη στο εσωτερικό δίκαιο ενδίκου βοηθήματος που να καθιστά δυνατή την επίκληση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών της ΕΣΔΑ, όπως αυτά κατοχυρώνονται σε αυτήν και, επομένως, το άρθρο αυτό επιτάσσει να υπάρχει ένδικο βοήθημα που να καθιστά δυνατόν να εξεταστεί το περιεχόμενο «υποστηρίξιμης αιτιάσεως» στηριζόμενης στην ΕΣΔΑ και να παρασχεθεί η κατάλληλη επανόρθωση (απόφαση του ΕΔΔΑ της 10ης Ιουλίου 2020, Mugemangango κατά Βελγίου, CE:ECHR:2020:0710JUD000031015 § 130 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

80 Τούτου δοθέντος, ούτε η προστασία που παρέχει το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ μπορεί να θεωρηθεί απόλυτη, δεδομένου ότι το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η προβαλλόμενη παράβαση ή η κατηγορία των προβαλλόμενων παραβάσεων μπορεί να δικαιολογήσει περιορισμό των πιθανών ενδίκων βοηθημάτων (πρβλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 26ης Οκτωβρίου 2000, Kudła κατά Πολωνίας, CE:ECHR:2000:1026JUD003021096, § 151). Κατά τα λοιπά, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ συνιστά lex specialis σε σχέση με το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ (πρβλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 9ης Μαρτίου 2006, Menecheva κατά Ρωσίας, CE:ECHR:2006:0309JUD005926100, § 105), οπότε το άρθρο αυτό δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την ευχέρεια που έχουν τα κράτη μέλη να δικαιολογούν θεμιτούς περιορισμούς του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 1, όπως οι περιορισμοί στους οποίους αναφέρεται η νομολογία του ΕΔΔΑ που υπομνήσθηκε στη σκέψη 78 της παρούσας αποφάσεως.

81 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, κατ’ ουσίαν, ότι ούτε, αφενός, το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, καθώς και του άρθρου 2, του άρθρου 3, παράγραφος 5, και των άρθρων 6, 19, 21 και 23 ΣΕΕ, ούτε, αφετέρου, η επίκληση προσβολών θεμελιωδών δικαιωμάτων δικαιολογούσαν, αφ’ εαυτών, το να κρίνει εαυτό αρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής των KS και KD.

82 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να απορριφθεί η επιχειρηματολογία που προέβαλε, μεταξύ άλλων, η Επιτροπή, κατά την οποία το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να κρίνει εαυτό αρμόδιο ερμηνεύοντας το άρθρο 24, παράγραφος 1, ΣΕΕ και το άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ υπό το πρίσμα του άρθρου 6, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ. Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι, εν πάση περιπτώσει, κατά το άρθρο 2, πρώτη περίοδος, του πρωτοκόλλου (αριθ. 8), σχετικά με το άρθρο 6, παράγραφος 2, [ΣΕΕ] για την προσχώρηση της Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, «[η] συμφωνία [για την προσχώρηση αυτή] εξασφαλίζει ότι η προσχώρηση της Ένωσης δεν επηρεάζει τις αρμοδιότητες της Ένωσης και τις αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της». Επομένως, το εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 2, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει ως αποτέλεσμα την επέκταση των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ.

83 Στο ίδιο πνεύμα, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 71 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει επίσης να απορριφθούν τα επιχειρήματα της Επιτροπής κατά τα οποία, αφενός, η αρχή της ίσης μεταχείρισης θα παραβιαζόταν αν οι KS και KD αποκλείονταν από το σύστημα δικαστικής προστασίας της Ένωσης και, αφετέρου, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εξετάσει με ποια άλλα μέσα θα μπορούσαν οι KS και KD να τύχουν αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

84 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα κατ' ουσίαν υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι, με την απόφαση του High Court of Justice, ένα εθνικό δικαστήριο έκρινε εαυτό αναρμόδιο.

85 Κατά δεύτερον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εσφαλμένη εφαρμογή της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793). Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε, βεβαίως, εαυτό αρμόδιο να αποφανθεί επί αγωγής αποζημιώσεως καθόσον αυτή σκοπούσε στην αποκατάσταση της ζημίας που φέρεται να προκλήθηκε από περιοριστικά μέτρα προβλεπόμενα από αποφάσεις ΚΕΠΠΑ.

86 Τούτου δοθέντος, σε αντίθεση με την περίπτωση την οποία αφορούσε η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, η αγωγή των KS και KD δεν αφορά ατομικά περιοριστικά μέτρα. Το Δικαστήριο έχει, ωστόσο, διευκρινίσει ότι, όσον αφορά τις πράξεις που εκδίδονται βάσει των σχετικών με την ΚΕΠΠΑ διατάξεων, το καθοριστικό στοιχείο για την πρόσβαση στα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, είναι η ατομική φύση των πράξεων αυτών (απόφαση της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, σκέψη 103 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και σημερινή απόφαση, Neves 77 Solutions, C-351/22, σκέψη 37).

87 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, έκρινε ότι η αγωγή αυτή αφορούσε περίπτωση εντελώς διαφορετική από εκείνη της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 6 Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), και ότι το ζήτημα της αρμοδιότητας του δικαστή της Ένωσης όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ εν γένει δεν είχε εξεταστεί στην εν λόγω απόφαση.

88 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από την επιχειρηματολογία των αναιρεσειουσών ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να κρίνει εαυτό αρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή των KS και KD βάσει της ως άνω απόφασης, δεδομένου ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο για την εκδίκαση όλων των αγωγών αποζημίωσης λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης δυνάμει των άρθρων 268 και 340 ΣΛΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των αγωγών στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, καθόσον το άρθρο 24 ΣΕΕ και το άρθρο 275 ΣΛΕΕ δεν προβλέπουν παρέκκλιση από τη γενική αυτή αρμοδιότητα.

89 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ ορίζει βεβαίως ότι «[σ]το πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Ένωση υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν τα όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους». Εξάλλου, κατά το άρθρο 268 ΣΛΕΕ, «[το] Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο επί των διαφορών αποζημιώσεως που προβλέπονται στο άρθρο 340, δεύτερο και τρίτο εδάφιο[, ΣΛΕΕ]».

90 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το μόνο αρμόδιο να αποφαίνεται επί των διαφορών αποζημιώσεως με αντικείμενο την εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης, αποκλειομένων των εθνικών δικαστηρίων [πρβλ. αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1979, Granaria, 101/78, EU:C:1979:38, σκέψη 16, και της 15ης Ιουλίου 2021, ΟΗ (Ετεροδικία), C-758/19, EU:C:2021:603, σκέψη 22].

91 Τούτου δοθέντος, πρέπει να διευκρινιστεί ότι ούτε ο αποκλειστικός χαρακτήρας της αρμοδιότητας αυτής ούτε η αυτοτέλεια της αγωγής αποζημίωσης λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση των ορίων της αρμοδιότητας που απονέμουν στο Δικαστήριο οι Συνθήκες. Τέτοια όρια όσον αφορά την αρμοδιότητα θέτουν το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275 ΣΛΕΕ, τα οποία πρέπει, όσον αφορά τα ένδικα βοηθήματα στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, να θεωρούνται leges speciales σε σχέση με τα άρθρα 268 και 340 ΣΛΕΕ. Δεν μπορεί, επομένως, να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275 ΣΛΕΕ δεν αφορούν τις αγωγές αποζημίωσης λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης.

92 Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ παραπέμπει στο άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ για τον καθορισμό όχι του είδους της διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο μπορεί να ελέγχει τη νομιμότητα ορισμένων αποφάσεων, αλλά το είδος των αποφάσεων των οποίων η νομιμότητα μπορεί να ελέγχεται από το Δικαστήριο στο πλαίσιο οποιασδήποτε διαδικασίας έχουσας ως αντικείμενο τέτοιον έλεγχο νομιμότητας (απόφαση της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, σκέψη 70).

93 Τρίτον, είναι απορριπτέο το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον στηρίχθηκε στη νομολογία που απορρέει από τις σκέψεις 69 και 78 της απόφασης της 25ης Μαρτίου 2021, Carvalho κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-565/19 P, EU:C:2021:252), προκειμένου να κρίνει, στη σκέψη 41 της αναιρεσιβαλλομένης διάταξης, ότι η ερμηνεία των διατάξεων των Συνθηκών σχετικά με την αρμοδιότητα του δικαστή της Ένωσης υπό το πρίσμα του θεμελιώδους δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να καθίστανται ανεφάρμοστες οι προϋποθέσεις που ρητώς προβλέπει η Συνθήκη ΛΕΕ.

94 Πράγματι, μολονότι η νομολογία αυτή αφορά τις προϋποθέσεις του παραδεκτού προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ, επιβάλλεται η διαπίστωση, στην οποία προέβη και η γενική εισαγγελέας στο σημείο 99 των προτάσεών της, ότι το Γενικό Δικαστήριο μπορούσε ορθώς να εφαρμόσει την εν λόγω νομολογία κατά την εκτίμηση της αρμοδιότητάς του να επιληφθεί της αγωγής των KS και KD, στο μέτρο που η νομολογία αυτή εκφράζει ερμηνευτική αρχή εφαρμοστέα στο σύνολο των ενδίκων βοηθημάτων που προβλέπονται από τις Συνθήκες.

95 Τέλος, τέταρτον, από τα προεκτεθέντα, ιδίως από τη σκέψη 71 της παρούσας απόφασης, προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία με την οποία οι KS και KD υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, ότι το άρθρο 298, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 41 του Χάρτη επιρρωννύουν την παραδοχή ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να κρίνει εαυτό αρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή τους.

96 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η πρώτη αιτίαση του πρώτου σκέλους, η δεύτερη και η τρίτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους και το τρίτο σκέλος του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως και το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως του πρώτου σκέλους και επί της πρώτης αιτιάσεως του δεύτερου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως και επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

97 Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι, στις σκέψεις 34 έως 36 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε συσταλτική και επιλεκτική ερμηνεία της νομολογίας που απορρέει από τις αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492), καθόσον περιόρισε την αρμοδιότητά του στις καλυπτόμενες από τη νομολογία αυτή περιπτώσεις, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η διαχείριση του προσωπικού μιας αποστολής κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ) καθώς και η σύναψη δημόσιας συμβάσεως συνεπαγόμενης δαπάνες σε βάρος του προϋπολογισμού της Ένωσης. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε, κατά την ανάλυση της νομολογίας αυτής, σε απλή σύγκριση των πραγματικών περιστατικών με αυτά που χαρακτηρίζουν την υπό κρίση υπόθεση και ότι η εν λόγω νομολογία έχει εφαρμογή εν προκειμένω, δεδομένου ότι η ΚΕΠΠΑ αποτελεί απλώς το πλαίσιο εντός του οποίου έλαβαν χώρα οι προβαλλόμενες προσβολές των δικαιωμάτων της KS και της KD, όπως αυτά προστατεύονται από τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ.

98 Εξάλλου, οι KS και KD υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, στη σκέψη 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, καθόσον έκρινε ότι κάθε μέτρο που λαμβάνεται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης δυνάμει του άρθρου 24 παράγραφος 1, ΣΕΕ αφορά «τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ» και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, οι όροι «χάραξη» και «υλοποίηση» δεν περιλαμβάνονται στην τελευταία περίοδο του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το οποίο αφορά την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά στη δεύτερη περίοδο της διατάξεως αυτής. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη το πνεύμα της εν λόγω διατάξεως και την πρόθεση των συντακτών της. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο υπέθεσε ότι οι επίμαχες εν προκειμένω πράξεις και παραλείψεις ήταν αμιγώς πολιτικής φύσεως για τον λόγο και μόνον ότι εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αρμοδιότητας της Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ και συνήγαγε εξ αυτού ότι ενέπιπταν στην ίδια διάταξη. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι KS και KD προσέθεσαν ότι το ζήτημα της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση.

99 Επιπλέον, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι σκέψεις 23, 28 και 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως ενέχουν νομικά σφάλματα καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, χωρίς να παράσχει πρόσθετες εξηγήσεις, ότι η αγωγή των KS και KD στηριζόταν σε πράξεις ή παραλείψεις αναγόμενες σε ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως συνδεόμενα με την Eulex Κοσσυφοπέδιο και αφορώντα, ως εκ τούτου, τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ, αντί να χαρακτηρίσει την

αγωγή αυτή ως αγωγή αποζημιώσεως αφορώσα προβαλλόμενες προσβολές «θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε και δεν χαρακτήρισε νομικώς ούτε τη φύση των προβαλλομένων παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης ούτε τις εν λόγω πράξεις και παραλείψεις.

100 Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο δεν διευκρίνισε λεπτομερώς τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου πράξεις ή παραλείψεις να μπορούν να χαρακτηριστούν ως «στρατηγικής» ή ως «πολιτικής» φύσεως ούτε διευκρίνισε ποιες είναι οι συνέπειες ενός τέτοιου χαρακτηρισμού για την ερμηνεία του αποκλεισμού της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ που προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Πάντως, είναι απαραίτητο να οριστεί το πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως αυτής, η οποία δεν μπορεί να περιοριστεί ούτε στο τυπικό κριτήριο ότι το επίμαχο μέτρο εμπίπτει στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 42 και 43 της αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), ούτε στην παραδοχή ότι οι εν λόγω πράξεις ή παραλείψεις είναι «στρατηγικής» ή «πολιτικής» φύσεως. Περιοριζόμενο, συναφώς, να αναφερθεί στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι KS και KD προς στήριξη της αγωγής τους, το Γενικό Δικαστήριο ακολούθησε διάλληλη συλλογιστική. Κατά την Επιτροπή, η αγωγή αυτή, μολονότι εντάσσεται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, αφορά φερόμενες προσβολές ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της υλοποιήσεως της αποστολής Eulex Κοσσυφοπέδιο, οπότε αφορά τη διοικητική λειτουργία της. Αντιθέτως, όμως, προς ό,τι ισχύει, μεταξύ άλλων, για τη σύσταση μιας αποστολής ή τον καθορισμό των στόχων και των καθηκόντων της, οι υποχρεώσεις στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν εμπίπτουν στην ΚΕΠΠΑ ούτε σχετίζονται με πολιτικά ή στρατηγικά ζητήματα και επιλογές.

101 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή προσέθεσε ότι, προκειμένου να θεμελιωθεί η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξετάσει τις προβαλλόμενες προσβολές θεμελιωδών δικαιωμάτων, είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προβαλλόμενης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων και καθεμιάς από τις επίμαχες πράξεις και παραλείψεις. Εν προκειμένω, όμως, μια τέτοια συνάφεια θα μπορούσε να αποδειχθεί χωρίς δυσκολία λαμβανομένων υπόψη των επίμαχων προσβολών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπιστώθηκαν από την επιτροπή ελέγχου.

102 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Βασίλειο του Βελγίου, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, η Δημοκρατία της Αυστρίας και το Βασίλειο της Σουηδίας υποστήριξαν, κατ' ουσίαν, ότι το ζήτημα αν οι επίμαχες πράξεις και παραλείψεις είναι στρατηγικής ή πολιτικής φύσεως δεν έχει καμία σημασία στο πλαίσιο της εξετάσεως της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, δεδομένου ότι οι εν λόγω πράξεις και παραλείψεις αφορούν παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν έχει εφαρμογή ο αποκλεισμός της αρμοδιότητας του θεσμικού αυτού οργάνου, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και στο άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

103 Επιπλέον, η Ρουμανία ανέφερε ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να γίνονται σεβαστά σε όλους τους τομείς του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της ΚΕΠΠΑ. Πάντως, εφόσον αποκλείεται η actio popularis, ο ενδιαφερόμενος, προκειμένου να θεμελιώσει την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωση, πρέπει να αμφισβητήσει εμπεριστατωμένα ένα δικαίωμα που αναγνωρίζεται στο εσωτερικό δίκαιο καθώς και να αποδείξει ότι υπέστη άμεσα τα

αποτελέσματα του επίμαχου μέτρου, όπως προκύπτει από την απόφαση του ΕΔΔΑ της 7 Μαΐου 2021, Xero Flor w Polsce sp. z o. κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:0507JUD000490718 § 187), σχετικά με το άρθρο 6 παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ.

104 Εξάλλου, κατά τη Δημοκρατία της Φινλανδίας, ο αποκλεισμός της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ αποσκοπεί στη διαφύλαξη της θεσμικής ισορροπίας. Επομένως, μόνον τα σχετικά με τη χάραξη της πολιτικής αυτής μέτρα, και ιδίως η ΚΠΑΑ, εμπίπτουν στον εν λόγω αποκλεισμό, το δε Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να ελέγχει τις πράξεις και τις παραλείψεις που διαπράττονται στο πλαίσιο της υλοποίησης των εν λόγω πολιτικών, όπως οι επίμαχες εν προκειμένω.

105 Το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ αντιτείνουν ότι, σε αντίθεση με τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492), οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή των KS και KD δεν αφορούν αυτή καθεαυτήν τη διαχείριση του προσωπικού, συγκρούσεις στον τομέα της απασχόλησης ή την εφαρμογή πράξης η οποία, μολονότι εκδόθηκε για επιχειρησιακούς σκοπούς από οντότητα εμπίπτουσα στην ΚΕΠΠΑ, στηρίζεται στη Συνθήκη ΛΕΕ. Οι εν λόγω πράξεις και παραλείψεις άπτονται ζητημάτων πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως στον τομέα της πολιτικής αυτής, ιδίως καθόσον αφορούν την εντολή που δόθηκε στην Eulex Κοσσυφοπέδιο και τους πόρους που τέθηκαν στη διάθεσή της για την εκτέλεση της εντολής αυτής. Επομένως, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι αρμόδιο, δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275 ΣΛΕΕ, να επιληφθεί της αγωγής.

106 Συγκεκριμένα, κατά το Συμβούλιο, από τα σημεία 57 έως 61 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:220), προκύπτει ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει αρμοδιότητα στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων αυτών, όταν μια πράξη της Ένωσης, αφενός, στηρίζεται τυπικώς στις σχετικές με την πολιτική αυτή διατάξεις και, αφετέρου, αντιστοιχεί, ως εκ του περιεχομένου της, σε μέτρο που εμπίπτει στην εν λόγω πολιτική. Επομένως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν εκτείνεται στα μέτρα που εμπίπτουν στην ίδια την ουσία της ΚΕΠΠΑ, και ιδίως της ΚΠΑΑ, όσον αφορά τόσο τη νομιμότητα των μέτρων που εμπίπτουν στη χάραξη και την υλοποίηση των πολιτικών αυτών όσο και τη στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης που απορρέει από ενέργειες ή παραλείψεις στον τομέα αυτόν.

107 Εξάλλου, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, προκειμένου να διαφυλαχθεί η πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275 ΣΛΕΕ, πρέπει να βρεθεί κατάλληλο κριτήριο για την οριοθέτηση της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Το κριτήριο αυτό μπορεί να συνδέεται με την εφαρμογή των γενικών αρχών της έννομης τάξης της Ένωσης, όπως είναι η αρχή της χρηστής διοίκησης, και πρέπει να καθιστά δυνατή τη διατήρηση μιας σαφούς διακρίσεως μεταξύ των πράξεων που προϋποθέτουν επιλογές πολιτικής φύσεως διενεργούμενες κατά διακριτική ευχέρεια, ανεξαρτήτως του αν προβλέπονται σε αποφάσεις ΚΕΠΠΑ ή σε πράξεις που εκδίδονται βάσει της ΚΕΠΠΑ, και των διοικητικών πράξεων που αποσκοπούν στην εφαρμογή συγκεκριμένων δράσεων. Συγκεκριμένα, η κατάφαση της δυνατότητας δικαστικού ελέγχου όσον αφορά το επίπεδο και την κατανομή των ικανοτήτων της Eulex Κοσσυφοπέδιο θα συνεπαγόταν, όσον αφορά τη δράση της Ένωσης στον τομέα της ΚΠΑΑ, την ύπαρξη υποχρέωσης αποτελέσματος κάθε φορά που η Ένωση αποφασίζει να παρέμβει προκειμένου να διασφαλίσει την τήρηση των αρχών που διατυπώνονται στο άρθρο 21,

παράγραφος 1, ΣΕΕ, πράγμα που δεν προβλέπεται από τις Συνθήκες και είναι ασύμβατο με την άσκηση αρμοδιότητας η οποία συνεπάγεται σύνθετες πολιτικές επιλογές εξαρτώμενες, μεταξύ άλλων, από δράσεις εξωτερικών παραγόντων μη υποκείμενων στους κανόνες της Ένωσης.

108 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Συμβούλιο προσέθεσε ότι πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, δεδομένου ότι το θεσμικό αυτό όργανο είναι αρμόδιο μόνο για την ερμηνεία ή την εξέταση της νομιμότητας συγκεκριμένων εκτελεστικών πράξεων της πολιτικής αυτής και όχι πράξεων γενικής ισχύος. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να είναι αρμόδιο να εξετάσει αν η Eulex Κοσσυφοπέδιο προσέβαλε τα θεμελιώδη δικαιώματα των KS και KD στο πλαίσιο των ερευνών που διεξήγαγε η εν λόγω αποστολή, ενώ η ανάκληση της εκτελεστικής εντολής της εν λόγω αποστολής με την απόφαση 2018/856 και το ζήτημα αν της χορηγήθηκαν επαρκείς πόροι αποτελούν ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως.

109 Επιπλέον, κατά την ΕΥΕΔ, οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή των KS και KD είτε συνίστανται σε επιχειρησιακές δράσεις της Eulex Κοσσυφοπέδιο είτε άπτονται ζητημάτων πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως. Η διεξαγωγή ή μη έρευνας εκ μέρους της αποστολής αυτής συνιστά μέτρο που εμπίπτει αποκλειστικά στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Πάντως, οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει μια τέτοια αποστολή θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικού ελέγχου μόνο σε περίπτωση προδήλων σφαλμάτων ή αυθαίρετων ενεργειών κατά την εκτέλεση της εντολής της. Εν προκειμένω, δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.

110 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ΕΥΕΔ προσέθεσε ότι ο καθορισμός των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών κατά το άρθρο 26 ΣΕΕ, οι αποφάσεις που αφορούν τις επιχειρησιακές δράσεις κατά το άρθρο 28 ΣΕΕ, η στάση της Ένωσης επί συγκεκριμένων ζητημάτων γεωγραφικής κατά το άρθρο 29 ΣΕΕ και η απόφαση διορισμού ειδικού εντεταλμένου κατά το άρθρο 33 ΣΕΕ εμπίπτουν στον πυρήνα της ΚΕΠΠΑ και, ως εκ τούτου, δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο. Εξάλλου, στο άρθρο 43 ΣΕΕ απαριθμούνται τα καθήκοντα που πρέπει να εκτελούν οι αποστολές ΚΠΑΑ. Από την απαρίθμηση αυτή προκύπτει το είδος των αποφάσεων που δεν υπόκεινται στον δικαστικό έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθόσον εναπόκειται στο Συμβούλιο να αποφασίσει την υλοποίηση, μεταξύ άλλων, ανθρωπιστικών αποστολών και αποστολών διάσωσης, καθώς και αποστολών με στόχο την παροχή συμβουλών και βοήθειας επί στρατιωτικών θεμάτων. Αντιθέτως, οι εκτελεστικές αποφάσεις που εκδίδονται βάσει των πράξεων του Συμβουλίου, ιδίως από την Επιτροπή ή από την ίδια την οικεία αποστολή, όπως οι σχετικές με την απασχόληση προσωπικού, κατά την έννοια του άρθρου 15α της κοινής δράσης 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2014/349, θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικού ελέγχου.

111 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δέχθηκε, με την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2006 (Markovic κ.λπ. κατά Ιταλίας, CE:ECHR:2006:1214JUD000139803), ότι ορισμένες πράξεις εξωτερικής πολιτικής εκφεύγουν της αρμοδιότητας του δικαστή. Επομένως, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των πράξεων αμιγώς διοικητικής διαχειρίσεως που δεν είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την ΚΕΠΠΑ και δεν έχουν πολιτικό χαρακτήρα και, αφετέρου, των πράξεων που έχουν ως αντικείμενο να συμβάλουν στην άσκηση, τη χάραξη ή την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ. Εν προκειμένω, όμως, οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή των KS και KD εμπίπτουν στην τελευταία κατηγορία πράξεων και δεν μπορούν να διαχωριστούν από την πολιτική αυτή, δεδομένου ότι η εν λόγω πολιτική βρίσκεται στο επίκεντρο των υπό κρίση υποθέσεων, οπότε μόνον τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια να εξετάζουν τις συγκεκριμένες πράξεις και παραλείψεις. Ειδικότερα, η απόφαση για τη διενέργεια έρευνας εμπίπτει ευθέως στη

διεξαγωγή της αποστολής Eulex Κοσσυφοπέδιο. Επομένως, δεν πρόκειται για δραστηριότητα ή απόφαση διαχειριστικής φύσεως. Επιπλέον, το κριτήριο της άμεσης συνάφειας που προτείνει η Επιτροπή δεν ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι καθοριστικό στοιχείο για την εκτίμηση της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το ουσιαστικό περιεχόμενο της αμφισβητούμενης πράξης και όχι οι προβαλλόμενοι λόγοι.

112 Η Τσεχική Δημοκρατία υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η ειδική φύση της ΚΕΠΠΑ πρέπει να προστατεύεται και ότι η πολιτική αυτή υπόκειται σε ειδικούς κανόνες και διαδικασίες, μεταξύ άλλων όσον αφορά την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτου δοθέντος, είναι δυνατόν να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ, αφενός, της ανάγκης προστασίας των συγκεκριμένων κανόνων και διαδικασιών και, αφετέρου, της διασφαλίσεως της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

113 Με τη δεύτερη αιτίαση του πρώτου σκέλους και την πρώτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως και με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο, αφενός, ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στις σκέψεις 34 έως 36 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, καθόσον έκρινε ότι η νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει από τις αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492), δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω και, αφετέρου, ότι έκρινε εαυτό αναρμόδιο για τον λόγο ότι η αγωγή των KS και KD στηριζόταν σε πράξεις και παραλείψεις αναγόμενες σε ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως συνδεόμενα με την Eulex Κοσσυφοπέδιο και αφορώντα τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ. Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, οι KS και KD εκτιμούν ότι η σκέψη 39 της διατάξεως αυτής πάσχει πλάνη περί το δίκαιο, ενώ η Επιτροπή βάλλει κατά των σκέψεων 23, 28 και 39 της εν λόγω διατάξεως.

114 Προκαταρκτικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι στη σκέψη 23 της αναιρεσιβαλλομένης απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απλώς παραθέτει τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι KS και KD με την αγωγή τους. Στο μέτρο, όμως, που η Επιτροπή δεν προβάλλει παραμόρφωση των επιχειρημάτων αυτών, πρέπει εκ προοιμίου να απορριφθεί το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως κατά το μέρος που αφορά την εν λόγω σκέψη 23, δεδομένου ότι στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως.

115 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι από τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά την εξέταση της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφαίνεται επί ενδίκου βοηθήματος με αντικείμενο πράξεις ή παραλείψεις που εμπίπτουν στην ΚΕΠΠΑ, πρέπει να εξακριβώνεται, πρώτον, αν η επίμαχη κατάσταση εμπίπτει σε κάποια από τις περιπτώσεις του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ως προς τις οποίες η αρμοδιότητα αυτή γίνεται ρητώς δεκτή.

116 Εάν δεν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις αυτές, πρέπει, εν συνεχεία, να εκτιμηθεί αν, όπως προκύπτει, κατ' ουσίαν, από τη νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει από τη σκέψη 49 της αποφάσεως της 12ης Νοεμβρίου 2015, Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), από τη σκέψη 55 της αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου

κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569), καθώς και από τη σκέψη 66 της αποφάσεως της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492), η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να θεμελιωθεί στο ότι οι επίμαχες πράξεις και παραλείψεις δεν συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, και ιδίως της ΚΠΑΑ.

117 Επομένως, αν οι επίμαχες πράξεις και παραλείψεις δεν συνδέονται άμεσα με αυτές τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να εκτιμήσει τη νομιμότητα των εν λόγω πράξεων ή παραλείψεων ή να τις ερμηνεύσει. Αντιθέτως, αν οι εν λόγω πράξεις ή παραλείψεις συνδέονται άμεσα με τις εν λόγω πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές, το θεσμικό όργανο πρέπει να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο.

118 Επομένως, δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τη νομιμότητα ή να ερμηνεύει πράξεις ή παραλείψεις που συνδέονται άμεσα με τη χάραξη, την εφαρμογή και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ, και ιδίως της ΚΠΑΑ, ήτοι, ειδικότερα, τον προσδιορισμό των στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης καθώς και τον καθορισμό τόσο των δράσεων που πρέπει να αναλάβει και των θέσεων που πρέπει να λάβει η Ένωση όσο και των γενικών προσανατολισμών της ΚΕΠΠΑ, κατά την έννοια των άρθρων 24 έως 26, 28, 29, 37, 38, 42 και 43 ΣΕΕ.

119 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 62, 68 έως 73, 77 έως 80 και 91 της παρούσας αποφάσεως, η ως άνω διατυπωθείσα εκτίμηση, πρώτον, είναι σύμφωνη με το γράμμα των διατάξεων αυτών, οι οποίες, κατ' αρχήν, αποκλείουν την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, δεύτερον, επιρρωννύεται από το πλαίσιο στο οποίο οι διατάξεις αυτές εντάσσονται, καθόσον καθιστά δυνατή τη διαφύλαξη της πρακτικής αποτελεσματικότητάς τους, χωρίς ωστόσο να θίγει αδικαιολόγητα το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, και, τρίτον, αντιστοιχεί στον σκοπό που επιδιώκουν οι εν λόγω διατάξεις.

120 Κατόπιν της διευκρινίσεως αυτής, πρέπει να εξακριβωθεί, αφενός, αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στις σκέψεις 28, 33 έως 36 και 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, καθόσον, προκειμένου να κρίνει εαυτό αναρμόδιο βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, εφάρμοσε το κριτήριο που συνίσταται στην εξακρίβωση του αν οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή των KS και η KD ενέπιπταν σε «ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως συνδεόμενα με την [Eulex Κοσσυφοπέδιο]» τα οποία αφορούσαν «τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ» και, αφετέρου, αν η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού εν προκειμένω ενέχει πλάνη.

121 Συναφώς, απαιτείται συγκεκριμένη ανάλυση καθεμιάς από τις πράξεις και τις παραλείψεις που εμπίπτουν στην ΚΕΠΠΑ, και ιδίως στην ΚΠΑΑ, τις οποίες αφορά η επίμαχη αγωγή, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ο σκοπός της ασφάλειας δικαίου επιβάλλει να μην είναι ο δικαστής της Ένωσης υποχρεωμένος να προβεί σε εξέταση της υποθέσεως επί της ουσίας προκειμένου να θεμελιώσει την αρμοδιότητά του (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 27, και της 8ης Φεβρουαρίου 2024, 15ης Ιουλίου 2024, Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, σκέψη 27).

122 Πρώτον, εν προκειμένω, στις σκέψεις 28, 33 έως 36 και 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η αγωγή των KS και KD δεν ενέπιπτε στις περιπτώσεις για τις οποίες το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275,

δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ προβλέπουν ρητώς ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αρμοδιότητα στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητείται στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως.

123 Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι οι πράξεις και οι παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή συνδέονται άμεσα με την πολιτική αυτή, λαμβανομένης υπόψη της πολιτικής και στρατηγικής φύσεώς τους, καθώς και της σχέσεώς τους με τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ.

124 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εκτιμηθεί αν, στις σκέψεις 28 και 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε εαυτό αναρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή των KS και KD, για τον λόγο ότι καθεμία από τις πράξεις και τις παραλείψεις τις οποίες αφορά η αγωγή και οι οποίες μνημονεύονται στη σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως συνδέονταν άμεσα με τη χάραξη και την υλοποίηση των πολιτικών ή στρατηγικών επιλογών της ΚΕΠΠΑ.

125 Πρώτον, προς στήριξη της αγωγής τους, οι KS και KD προέβαλαν παράβαση, εκ μέρους της Eulex Κοσσυφοπέδιο, των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ, καθώς και των άρθρων 2 και 4 του Χάρτη, λόγω της μη διενέργειας κατάλληλων ερευνών ελλείψει αναγκαίων πόρων και επαρκούς προσωπικού από την αποστολή αυτή για την άσκηση της εκτελεστικής εντολής της.

126 Όσον αφορά την προβαλλόμενη έλλειψη αναγκαίων πόρων, επισημαίνεται ότι τα μέσα που τίθενται στη διάθεση μιας αποστολής ΚΕΠΠΑ, και ιδίως μιας αποστολής ΚΠΑΑ, βάσει του άρθρου 28, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, όπως έκρινε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο.

127 Αντιθέτως, όσον αφορά την προβαλλόμενη έλλειψη κατάλληλου προσωπικού της αποστολής Eulex Κοσσυφοπέδιο, η ικανότητά της να απασχολεί προσωπικό, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 15α της κοινής δράσεως 2008/124, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2014/349, συνιστά πράξη καθημερινής διαχειρίσεως εντασσόμενη στο πλαίσιο της εκτελέσεως της εντολής της εν λόγω αποστολής. Εναπόκειται, επομένως, σε αυτή να μεριμνά, στο πλαίσιο των πόρων που τίθενται στη διάθεσή της, ώστε το προσωπικό που απασχολεί να είναι κατάλληλο.

128 Πάντως, αντιθέτως προς τον ισχυρισμό περί ελλείψεως απαραίτητων πόρων, οι αποφάσεις που λαμβάνει η Eulex Κοσσυφοπέδιο όσον αφορά την επιλογή του προσωπικού που απασχολεί, αντιθέτως προς τον ισχυρισμό περί ελλείψεως απαραίτητων πόρων, δεν συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές στις οποίες προβαίνει η εν λόγω αποστολή στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι η προβαλλόμενη έλλειψη επαρκούς προσωπικού εμπίπτει στα ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως που σχετίζονται με τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ.

129 Δεύτερον, προς στήριξη της αγωγής τους, οι KS και KD προέβαλαν παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη, οφειλόμενη στην απουσία διατάξεων που να προβλέπουν νομική βοήθεια στο πλαίσιο των διαδικασιών που διεξάγονται ενώπιον της επιτροπής ελέγχου και ένδικο βοήθημα κατά των διαπιστωθεισών παραβάσεων, καθώς και να παρέχουν στην επιτροπή ελέγχου τη δυνατότητα να εκτελέσει τις αποφάσεις της.

130 Όσον αφορά την έλλειψη διατάξεων που να προβλέπουν νομική βοήθεια στο πλαίσιο των διαδικασιών που διεξάγονται ενώπιον της επιτροπής ελέγχου, διαπιστώνεται ότι το τμήμα αυτό της αγωγής των KS και KD αφορά τους διαδικαστικούς κανόνες της επιτροπής αυτής, η οποία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 6 της παρούσας αποφάσεως, είναι επιφορτισμένη με την εξέταση των καταγγελιών που υποβάλλονται για προσβολές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαπραχθείσες από την Eulex Κοσσυφοπέδιο. Ωστόσο, οι αμιγώς διαδικαστικοί αυτοί κανόνες δεν συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Επομένως, οι σκέψεις 28 και 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως πάσχουν πλάνη περί το δίκαιο κατά το μέρος που αφορούν την έλλειψη τέτοιων διαδικαστικών διατάξεων.

131 Ομοίως, όσον αφορά την έλλειψη εκτελεστικών εξουσιών της επιτροπής ελέγχου ή την απουσία ενδίκων βοηθημάτων για τις προσβολές που διαπιστώνονται από την εν λόγω επιτροπή, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 της κοινής δράσης 2008/124, η αποστολή Eulex Κοσσυφοπέδιο ιδρύθηκε προκειμένου να επικουρεί τα όργανα του Κοσσυφοπεδίου, τις δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου στην πορεία τους προς τη βιωσιμότητα και την υπευθυνότητα, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση ενός ανεξάρτητου πολυεθνοτικού συστήματος δικαιοσύνης και μιας πολυεθνοτικής αστυνομίας και τελωνειακής υπηρεσίας, εξασφαλίζοντας ότι τα όργανα αυτά είναι απαλλαγμένα από πολιτικές παρεμβάσεις και συνάδουν με διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και ευρωπαϊκές βέλτιστες πρακτικές. Επομένως, η απόφαση περί υπαγωγής ή μη των πράξεων και των παραλείψεων της αποστολής αυτής σε μηχανισμό ελέγχου ανταποκρινόμενο στους κανόνες αυτούς δεν συνδέεται άμεσα με πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές σχετικές με την εν λόγω αποστολή, αλλά αποκλειστικώς με μια πτυχή της διοικητικής διαχείρισής της. Κατά συνέπεια, στις σκέψεις 28 και 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι το μέρος αυτό της αγωγής των KD αφορά ευθέως τέτοιες επιλογές.

132 Τρίτον, οι KS και KD επικαλέστηκαν, προς στήριξη της αγωγής τους, τη μη λήψη διορθωτικών μέτρων ικανών να θεραπεύσουν τις διαπιστωθείσες από την επιτροπή ελέγχου προσβολές θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επιπλέον, προέβαλαν αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση εξουσίας, αφενός, λόγω των ισχυρισμών του Συμβουλίου και της ΕΥΕΔ ότι η Eulex Κοσσυφοπέδιο είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διερεύνηση των επίμαχων εγκλημάτων και ότι η επιτροπή ελέγχου δεν μπορούσε να αποτελέσει δικαστική αρχή και, αφετέρου, για τον λόγο ότι για την υπόθεση της KD, η οποία αφορούσε έγκλημα πολέμου, δεν διενεργήθηκε σοβαρή νομική εξέταση από την εν λόγω αποστολή ή από την ειδική εισαγγελία που είναι αρμόδια για τη διενέργεια ερευνών και την άσκηση διώξεων ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου για το Κόσοβο.

133 Συναφώς, επισημαίνεται ότι τόσο η έλλειψη διορθωτικών μέτρων όσο και η μη διενέργεια σοβαρής νομικής εξετάσεως επί της υποθέσεως αυτής αφορούν τη μη λήψη ατομικών μέτρων για κάθε μία από τις περιπτώσεις της KS και της KD και δεν συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Το ίδιο ισχύει και για τον ισχυρισμό του Συμβουλίου και της ΕΥΕΔ ότι η αποστολή αυτή είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διερεύνηση των επίμαχων εγκλημάτων.

134 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η επιτροπή ελέγχου δεν αποτελεί δικαστική αρχή, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι πρόκειται για πράξη στερούμενη δεσμευτικού χαρακτήρα.

135 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι πράξεις και οι παραλείψεις για τις οποίες γίνεται λόγος στη σκέψη 132 της παρούσας αποφάσεως δεν μπορούν να συνδεθούν άμεσα με τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, οπότε οι σκέψεις 28 και 39 πάσχουν πλάνη περί το δίκαιο

καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι εν λόγω πράξεις και παραλείψεις αφορούσαν ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως σχετικά με τη χάραξη και την υλοποίηση της πολιτικής αυτής.

136 Τέταρτον, η απόφαση περί ανακλήσεως της εκτελεστικής εντολής μιας αποστολής ΚΕΠΠΑ, και ιδίως μιας αποστολής ΚΠΑΑ, συνδέεται άμεσα με τέτοιες επιλογές, κατά την έννοια του άρθρου 28, παράγραφος 1, και του άρθρου 43 παράγραφος 2, ΣΕΕ. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι δεν είχε αρμοδιότητα να αποφανθεί επί των αιτιάσεων σχετικά με την ανάκληση της εκτελεστικής εντολής της Eulex Κοσσυφοπέδιο με την απόφαση 2018/856, με την οποία καταργήθηκε η υποχρέωση της αποστολής αυτής, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 3, στοιχείο δ′, της κοινής δράσεως 2008/124, να μεριμνά ώστε ορισμένα εγκλήματα να «ερευνώνται, [να] διώκονται, [να] δικάζονται και οι σχετικές αποφάσεις [να] εκτελούνται».

137 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνουν δεκτές η δεύτερη αιτίαση του πρώτου σκέλους και η πρώτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως και το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P και, συνεπώς, να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 28 και 39 αυτής, ότι είναι προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής των KS και KD, με το σκεπτικό ότι η αγωγή αφορούσε ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως, σχετιζόμενα με τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ καθόσον η αγωγή αφορούσε:

– παράβαση των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ, καθώς και των άρθρων 2 και 4 του Χάρτη, διαπραχθείσα από την Eulex Κοσσυφοπέδιο, λόγω μη διεξαγωγής κατάλληλων ερευνών σχετικά με την εξαφάνιση και τη δολοφονία μελών των οικογενειών των KS και KD, ελλείψει αναγκαίων πόρων και επαρκούς προσωπικού της αποστολής αυτής για την άσκηση της εκτελεστικής εντολής της, παράβαση η οποία διαπιστώθηκε από την επιτροπή ελέγχου στις 11 Νοεμβρίου 2015 όσον αφορά την KS και στις 19 Οκτωβρίου 2016 όσον αφορά την KD·

– παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη, λόγω της απουσίας διατάξεων που να προβλέπουν νομική βοήθεια υπέρ των επιλέξιμων διαδίκων στο πλαίσιο των διαδικασιών που διεξάγονται ενώπιον της επιτροπής ελέγχου και λόγω της συστάσεως της εν λόγω επιτροπής ελέγχου χωρίς εξουσία εκτελέσεως των αποφάσεών της και χωρίς δυνατότητα παροχής έννομης προστασίας για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις·

– τη μη λήψη διορθωτικών μέτρων για την αντιμετώπιση, εν όλω ή εν μέρει, των παραβάσεων που αναφέρονται στην πρώτη και δεύτερη αιτίαση, παρά το γεγονός ότι τα πορίσματα της επιτροπής ελέγχου γνωστοποιήθηκαν στην Ένωση από τον αρχηγό της Eulex Κοσσυφοπέδιο στις 29 Απριλίου 2016·

– αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση της εκτελεστικής εξουσίας στην οποίαν υπέπεσαν το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης στις 12 Οκτωβρίου 2017, καθόσον δήλωσαν ότι η Eulex Κοσσυφοπέδιο είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διερευνήσει τα εγκλήματα των οποίων θύματα υπήρξαν μέλη των οικογενειών των KS και KD και ότι η επιτροπή ελέγχου δεν αποτελούσε δικαιοδοτικό όργανο,

– αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση της εκτελεστικής ή δημόσιας εξουσίας καθόσον δεν ελήφθη μέριμνα ώστε η υπόθεση της KD, η οποία αφορούσε έγκλημα πολέμου, να αποτελέσει

αντικείμενο σοβαρής νομικής εξέτασης εκ μέρους της Eulex Κοσσυφοπέδιο ή/και της ειδικής εισαγγελίας που είναι αρμόδια για τη διενέργεια ερευνών και την άσκηση διώξεων ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου για το Κόσοβο.

138 Πρέπει, κατά τα λοιπά, να απορριφθεί η δεύτερη αιτίαση του πρώτου σκέλους και η πρώτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P, καθώς και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως και το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P.

Επί του τετάρτου σκέλους του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

139 Με το τέταρτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως, οι KS και KD υποστηρίζουν, πρώτον, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο παραλείποντας να εξετάσει ουσιώδη τμήματα της αγωγής τους και να αιτιολογήσει επαρκώς την απόφανσή του ότι ήταν προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής αυτής. Συγκεκριμένα, από κανένα στοιχείο δεν αποδεικνύεται ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τις νομικές αρχές που διατυπώθηκαν στην απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), ή ότι έλαβε υπόψη το επιχείρημα της Επιτροπής ότι είναι αδιανόητο η έννομη τάξη της Ένωσης να επιτρέπει την ερμηνεία πράξεως της Ένωσης κατά τρόπο που να παραβιάζει τις θεμελιώδεις αρχές της, χωρίς καμία προστασία για τους ιδιώτες οι οποίοι πλήττονται από μια τέτοια παραβίαση. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου να αποφανθεί επί της αρμοδιότητάς του, όφειλε να απαντήσει στα αναλυτικά επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή σχετικά με τη λυσιτέλεια του Χάρτη και της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη την απόφαση του High Court of Justice ούτε τις συνέπειες της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως για τις KS και KD. Αυτή η έλλειψη αιτιολογίας είναι ιδιαιτέρως σοβαρή λαμβανομένης υπόψη της βαρύτητας των προσβολών των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αποτελούσαν το αντικείμενο της αγωγής των KS και KD.

140 Δεύτερον, οι KS και KD υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο παρερμήνευσε τα επιχειρήματά τους καθόσον, στις σκέψεις 23 και 28 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, αναφέρθηκε σε «ζητήματα πολιτικής η στρατηγικής φύσεως». Συγκεκριμένα, με τα επιχειρήματα αυτά, οι KS και KD δεν είχαν ως σκοπό να αμφισβητήσουν τις πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές της Ένωσης για τη δημιουργία της Eulex Κοσσυφοπέδιο, αλλά την εκτελεστική εντολή που είχε ανατεθεί στην αποστολή αυτή, ιδίως όσον αφορά τη διεξαγωγή έρευνας η οποία δεν είναι συνυφασμένη με την ΚΕΠΠΑ και θα μπορούσε να λάβει χώρα σε άλλο πλαίσιο.

141 Τρίτον, οι KS και KD υποστηρίζουν ότι, αντιθέτως προς όσα προκύπτουν από τη σκέψη 40 της της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, δεν υποστήριξαν ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να αναγνωρίσει την αρμοδιότητά του να εκδικάσει την αγωγή τους για τον λόγο και μόνον ότι η αναγνώριση αυτή αποτελούσε το μόνο μέσο για τη διασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

142 Η Επιτροπή συντάσσεται με την επιχειρηματολογία των KS και KD, ενώ το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ την αντικρούουν.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

143 Στο μέτρο που, με το τέταρτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως, οι KS και KD προσάπτουν, πρώτον, στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν απάντησε σε ορισμένα από τα επιχειρήματά τους και ότι παρέβη την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι, στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, ο έλεγχος του Δικαστηρίου έχει ως αντικείμενο, μεταξύ άλλων, να εξακριβωθεί αν το Γενικό Δικαστήριο απάντησε επαρκώς κατά νόμον στο σύνολο των επιχειρημάτων που προέβαλαν οι αναιρεσείουσες και, αφετέρου, ότι ο λόγος που αφορά παράλειψη του Γενικού Δικαστηρίου να απαντήσει σε επιχειρήματα που προβλήθηκαν πρωτοδίκως ισοδυναμεί, κατ' ουσίαν, με επίκληση παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Πάντως, η υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει το Γενικό Δικαστήριο δεν του επιβάλλει να παραθέτει σκεπτικό το οποίο να εξετάζει αναλυτικά και έναν προς έναν όλους τους συλλογισμούς που διατυπώνουν οι διάδικοι και, επομένως, η αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου μπορεί να συνάγεται εμμέσως, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχει τη δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους δεν έγιναν δεκτά τα επιχειρήματά τους από το Γενικό Δικαστήριο, στο δε Δικαστήριο να διαθέτει επαρκή στοιχεία ώστε να ασκήσει τον έλεγχό του (απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Changmao Biochemical Engineering κατά Επιτροπής, C-123/21 P, EU:C:2023:708, σκέψεις 185 και 186 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

144 Εν προκειμένω, καθόσον οι KS και KD υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να εξετάσει τις νομικές αρχές που διατυπώθηκαν στην απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Bank Refah Kargaran κατά Συμβουλίου (C-134/19 P, EU:C:2020:793), επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε σαφώς τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι η νομολογία που απορρέει ιδίως από τη σκέψη 39 της αποφάσεως αυτής δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω.

145 Επιπλέον, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη το επιχείρημα της Επιτροπής ότι είναι αδιανόητο η έννομη τάξη της Ένωσης να μην παρέχει καμία προστασία στους ιδιώτες των οποίων τα θεμελιώδη δικαιώματα προσβάλλονται. Συγκεκριμένα, στη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι η συλλογιστική που εκτίθεται στις σκέψεις 29 έως 39 της διατάξεως αυτής δεν μπορούσε να τεθεί υπό αμφισβήτηση για τον λόγο και μόνον ότι η αναγνώριση της αρμοδιότητάς του ήταν το μόνο μέσο για τη διασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των KS και KD.

146 Εξάλλου, διαπιστώνεται ότι, στη σκέψη 41 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο απάντησε στο επιχείρημα της Επιτροπής σχετικά με τη λυσιτέλεια του Χάρτη και της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

147 Επιπλέον, καθόσον οι KS και KD προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη την απόφαση του High Court of Justice ούτε τις συνέπειες της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως γι' αυτές, οι αιτιάσεις αυτές συνδέονται με την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εξέταση της αρμοδιότητάς του και πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθούν, λαμβανομένων υπόψη των όσων προκύπτουν από τις σκέψεις 83 και 84 της παρούσας αποφάσεως.

148 Δεύτερον, στο μέτρο που οι KS και KD υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε ή αλλοίωσε τα επιχειρήματά τους καθόσον, στις σκέψεις 23 και 28 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, αναφέρθηκε σε «ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως», υπενθυμίζεται ότι, όταν προβάλλει παραμόρφωση του περιεχομένου των δικών του επιχειρημάτων, ο αναιρεσείων οφείλει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 256 ΣΛΕΕ, του άρθρου 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 168,

παράγραφος 1, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να προσδιορίζει επακριβώς τα στοιχεία τα οποία θεωρεί ότι παραμορφώθηκαν και να καταδεικνύει ποια σφάλματα ανάλυσης οδήγησαν, κατά την εκτίμησή του, το Γενικό Δικαστήριο στην παραμόρφωση αυτή (απόφαση της 13ης Ιουλίου 2023, Επιτροπή κατά CK Telecoms UK Investments, C-376/20 P, EU:C:2023:561, σκέψη 212 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

149 Λαμβανομένων, όμως, υπόψη των όσων προκύπτουν από τα σημεία 27 και 28 του δικογράφου της αγωγής στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, διαπιστώνεται ότι, στις σκέψεις 23 και 28 της διατάξεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο ούτε παραμόρφωσε ούτε αλλοίωσε την επιχειρηματολογία των KS και KD.

150 Τρίτον, οι KS και KD προβάλλουν, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε την επιχειρηματολογία τους καθόσον θεωρούν ότι από τη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως προκύπτει ότι υποστήριξαν ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να αναγνωρίσει την αρμοδιότητά του να εκδικάσει την αγωγή τους για τον λόγο και μόνον ότι η αναγνώριση αυτή αποτελούσε το μόνο μέσο για τη διασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι, λαμβανομένων υπόψη των όσων εκτίθενται στη σκέψη 145της παρούσας αποφάσεως, η επιχειρηματολογία αυτή στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως. Πράγματι, από τη σκέψη 40 της διατάξεως αυτής δεν προκύπτει ότι οι KS και KD προέβαλαν τον λόγο αυτόν αποκλειστικώς προς θεμελίωση της αρμοδιότητας του Γενικού Δικαστηρίου, αλλά ότι η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου περί αναρμοδιότητάς του, η οποία προκύπτει από τις σκέψεις 29 έως 39 της εν λόγω διατάξεως, δεν μπορούσε να τεθεί υπό αμφισβήτηση απλώς και μόνον επειδή δεν υπήρχε άλλο μέσο εξασφάλισης αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

151 Επομένως, το τέταρτο σκέλος του μόνου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-29/22 P είναι απορριπτέο.

Επί του πρώτου σκέλους του τετάρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

152 Με το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να θεμελιώσει την αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εκδικάσει την αγωγή των KS και KD σύμφωνα με τα άρθρα 268, 340 και 344 ΣΛΕΕ, καθώς και με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει ιδίως από τη σκέψη 14 της αποφάσεως της 13ης Φεβρουαρίου 1979, Granaria (101/78, EU:C:1979:38), και τη σκέψη 17 της αποφάσεως της 29ης Ιουλίου 2010, Hanssens-Ensch (C-377/09, EU:C:2010:459). Εξάλλου, είναι αναγκαίο να διασφαλίζεται τόσο η συνοχή του συστήματος δικαστικής προστασίας και η ομοιόμορφη εφαρμογή των πράξεων της Ένωσης όσο και η ενότητα της έννομης τάξης της Ένωσης, καθώς και η αυτονομία της και η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει ιδίως από τη σκέψη 166 της γνωμοδοτήσεως 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454), καθώς και από τις σκέψεις 66, 78 και 80 της αποφάσεως της 28ης Μαρτίου 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236).

153 Επιπλέον, όπως προκύπτει από την απόφαση του High Court of Justice, μόνον το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να παράσχει αποτελεσματική ένδικη προστασία όταν, όπως εν προκειμένω, η νομιμότητα πράξεων που φέρονται να καταλογίζονται στην Ένωση αμφισβητείται

από ιδιώτες στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως, δεδομένου ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι σε θέση να παράσχουν, όσον αφορά τις αγωγές στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, όλα τα ένδικα βοηθήματα που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της τηρήσεως του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ.

154 Η Επιτροπή συντάσσεται με την επιχειρηματολογία των KS και KD, ενώ το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ την αντικρούουν.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

155 Με το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν διαπίστωσε ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αποκλειστικά αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής των KS και KD.

156 Τούτου δοθέντος, αφενός, λαμβανομένων υπόψη των όσων προκύπτουν από τις σκέψεις 126 και 136 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας εαυτό αναρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή καθόσον αυτή αφορούσε προβαλλόμενη έλλειψη πόρων της Eulex Κοσσυφοπέδιο και την ανάκληση της εκτελεστικής εντολής της αποστολής αυτής με την απόφαση 2018/856. Επομένως, κατά μείζονα λόγο, το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να θεμελιώσει την αποκλειστική του αρμοδιότητα να αποφανθεί συναφώς.

157 Αφετέρου, όσον αφορά τις λοιπές πράξεις και παραλείψεις κατά των οποίων βάλλει η εν λόγω αγωγή, αρκεί η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 137 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε εαυτό αναρμόδιο για τον λόγο ότι οι εν λόγω πράξεις και παραλείψεις αφορούσαν ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως σχετικά με τη χάραξη ή την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ, τούτο δε χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να θεμελιώσει την αποκλειστική αρμοδιότητά του να αποφανθεί επί της ίδιας αγωγής όσον αφορά τις εν λόγω πράξεις και παραλείψεις.

158 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P είναι απορριπτέο.

Επί της αγωγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

159 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Δικαστήριο δύναται, σε περίπτωση αναιρέσεως της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου, είτε να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Γενικό Δικαστήριο για να την κρίνει.

160 Οι KS και KD ζητούν από το Δικαστήριο να αποφανθεί οριστικώς επί της αγωγής τους λόγω της ηλικίας τους και της καταστάσεως της υγείας τους. Εντούτοις, με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-44/22 P, ζήτησαν από το Δικαστήριο να τους παράσχει τη δυνατότητα να υποβάλουν νέα αίτηση προσβάσεως στο OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο προτού αποφανθεί επί των ενστάσεων απαραδέκτου που προέβαλαν το Συμβούλιο, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ. Στο μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί της αρχικής αιτήσεως προσβάσεως στο OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο, οι KS και KD εθίγησαν κατά τη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά παράβαση του άρθρου 41 του Χάρτη και του άρθρου 298, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προσέθεσαν ότι, σε αντίθεση με την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά

Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569, σκέψεις 65 έως 68), το Δικαστήριο θα ήταν σε θέση να αποφανθεί οριστικώς επί του παραδεκτού της αγωγής τους μόνο μετά τη λήψη αποφάσεως επί της νέας αυτής αιτήσεως. Επικουρικώς, οι KS και KD ζητούν από το Δικαστήριο να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο.

161 Η Επιτροπή φρονεί ότι, όσον αφορά το παραδεκτό και την ουσία της αγωγής των KS και KD, η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση. Συγκεκριμένα, οι υπό κρίση υποθέσεις διαφέρουν από την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 19ης Ιουλίου 2016, Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P, EU:C:2016:569, σκέψεις 65 έως 68), στην οποία το Δικαστήριο διέθετε πράγματι, στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, όλα τα στοιχεία για να αποφανθεί επί του παραδεκτού της προσφυγής-αγωγής ως προς τους διαφόρους καθών-εναγομένους πρωτοδίκως.

162 Το Συμβούλιο και η ΕΥΕΔ επισήμαναν, ιδίως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου αυτό να εξετάσει τις επίμαχες ενστάσεις απαραδέκτου καθώς και, ενδεχομένως, το βάσιμο της αγωγής των KS και KD.

163 Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι, με τις επίμαχες ενστάσεις απαραδέκτου, καθείς εκ των καθών πρωτοδίκως, ήτοι το Συμβούλιο, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ, υποστήριξε ότι η αγωγή των KS και KD ήταν απαράδεκτη κατά το μέρος που στρεφόταν καθ' εκάστου εξ αυτών. Επιβάλλεται, ωστόσο, η διαπίστωση ότι, για να ληφθεί απόφαση επί των ενστάσεων απαραδέκτου, πρέπει να δοθεί απάντηση σε περίπλοκα ζητήματα σχετικά με την ευθύνη για τις διάφορες προβαλλόμενες παραβάσεις, ζητήματα στα οποία δεν μπορεί να δοθεί απάντηση χωρίς να ληφθεί καθόλου υπόψη η εξέταση του βασίμου της αγωγής. Εξάλλου, η εξέταση αυτή, στην οποία δεν προέβη το Γενικό Δικαστήριο, προϋποθέτει ορισμένες πραγματικές εκτιμήσεις. Ωστόσο, η εν λόγω αγωγή δεν συζητήθηκε επί της ουσίας στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως.

164 Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνεται ότι, εν προκειμένω, το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί οριστικώς επί των εν λόγω ενστάσεων απαραδέκτου ούτε επί του βασίμου της αγωγής των KS και KD.

165 Επιπλέον, όσον αφορά το αρχικό αίτημα προσβάσεως στο OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί του αιτήματος αυτού, δεδομένου ότι δεν αποτελεί αντικείμενο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως. Πράγματι, αφενός, οι KS και KD δεν αμφισβήτησαν ρητώς την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί του αιτήματος αυτού. Αφετέρου, στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως, οι KS και KD δεν υπέβαλαν νέα αίτηση προσβάσεως στο OPLAN της αποστολής αυτής, αλλά απλώς εξέφρασαν την επιθυμία τους να μπορέσουν να υποβάλουν τέτοια αίτηση προτού το Δικαστήριο αποφανθεί επί των επίμαχων ενστάσεων απαραδέκτου. Όπως προκύπτει από την προηγούμενη σκέψη, όσον αφορά τις ενστάσεις αυτές, οι υπό κρίση συνεκδικαζόμενες υποθέσεις δεν είναι ώριμες προς εκδίκαση.

166 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί του παραδεκτού και, ενδεχομένως, επί της ουσίας της αγωγής των KS και KD καθώς και επί της αρχικής αιτήσεως προσβάσεως στο OPLAN της Eulex Κοσσυφοπέδιο.

Επί των δικαστικών εξόδων

167 Δεδομένης της αναπομπής της υπόθεσης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα σχετικά με την παρούσα αναιρετική διαδικασία δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) Αναιρεί τη διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 10ης Νοεμβρίου 2021, KS και KD κατά Συμβουλίου κ.λπ. (T-771/20, EU:T:2021:798), κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι είναι προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής των KS και KD, με το σκεπτικό ότι η αγωγή αφορούσε ζητήματα πολιτικής ή στρατηγικής φύσεως, σχετιζόμενα με τη χάραξη και την υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ καθόσον η αγωγή αφορούσε:

– **παράβαση των άρθρων 2 και 3 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, καθώς και των άρθρων 2 και 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαπραχθείσα από την Eulex Κοσσυφοπέδιο, λόγω μη διεξαγωγής κατάλληλων ερευνών σχετικά με την εξαφάνιση και τη δολοφονία μελών των οικογενειών των KS και KD, ελλείψει αναγκαίων πόρων και επαρκούς προσωπικού της αποστολής αυτής για την άσκηση της εκτελεστικής εντολής της, παράβαση η οποία διαπιστώθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2015 όσον αφορά την KS και στις 19 Οκτωβρίου 2016 όσον αφορά την KD από την επιτροπή ελέγχου καταγγελιών περί προσβολής ανθρωπίνων δικαιωμάτων βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 2, της κοινής δράσεως 2008/124/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 2008, σχετικά με την Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο, EULEX ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ,**

– **παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη, λόγω της απουσίας διατάξεων που να προβλέπουν νομική βοήθεια υπέρ των επιλέξιμων διαδίκων στο πλαίσιο των διαδικασιών που διεξάγονται ενώπιον της επιτροπής ελέγχου και λόγω της συστάσεως της εν λόγω επιτροπής ελέγχου χωρίς εξουσία εκτελέσεως των αποφάσεών της και χωρίς δυνατότητα παροχής έννομης προστασίας για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις,**

– **τη μη λήψη διορθωτικών μέτρων για την αντιμετώπιση, εν όλω ή εν μέρει, των παραβάσεων που αναφέρονται στην πρώτη και δεύτερη αιτίαση, παρά το γεγονός ότι τα πορίσματα της επιτροπής ελέγχου γνωστοποιήθηκαν στην Ένωση από τον αρχηγό της Eulex Κοσσυφοπέδιο στις 29 Απριλίου 2016,**

– **αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση της εκτελεστικής εξουσίας στην οποίαν υπέπεσαν το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης στις 12 Οκτωβρίου 2017, καθόσον δήλωσαν ότι η Eulex Κοσσυφοπέδιο είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διερευνήσει τα εγκλήματα θύματα των οποίων υπήρξαν μέλη των οικογενειών των KS και KD και ότι η επιτροπή ελέγχου δεν αποτελούσε δικαιοδοτικό όργανο,**

– **αθέμιτη άσκηση ή κατάχρηση της εκτελεστικής ή δημόσιας εξουσίας καθόσον δεν ελήφθη μέριμνα ώστε η υπόθεση της KD, η οποία αφορούσε έγκλημα πολέμου, να αποτελέσει αντικείμενο σοβαρής νομικής εξέτασης εκ μέρους της Eulex Κοσσυφοπέδιο**

ή/και της ειδικής εισαγγελίας που είναι αρμόδια για τη διενέργεια ερευνών και την άσκηση διώξεων ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου για το Κόσοβο.

2) Αναιρεί κατά τα λοιπά τις αιτήσεις αναιρέσεως στις υποθέσεις C-29/22 P και C-44/22 P.

3) Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί του παραδεκτού και, ενδεχομένως, επί της ουσίας της αγωγής των KS και KD καθώς και επί της αιτήσεώς τους περί λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας προκειμένου να προσκομιστεί το πλήρες κείμενο του σχεδίου επιχειρήσεων (OPLAN) της Eulex Κοσσυφοπέδιο από της ιδρύσεως της αποστολής.

4) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)